

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ

ΔΗΛΩΣΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

Λευκωσία, Νοέμβριος 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	1
1. Διατήρηση των δασών και των δασωδών εκτάσεων	3
2. Προστασία των δασών	4
2.1 Προστασία των κρατικών δασών από τις επεμβάσεις και των ιδιωτικών δασών από την αλόγιστη και παράνομη υλοτομία.....	4
2.2 Προστασία των δασών από τις πυρκαγιές.....	5
2.3 Προστασία των δασών από βιοτικούς παράγοντες.....	6
2.4 Παρακολούθηση των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στα δάση.....	7
3. Βελτίωση και επέκταση των δασών και του πρασίνου	7
3.1 Δασοκομική βελτίωση των δασών.....	7
3.2 Επέκταση των δασών	8
3.3 Βελτίωση και επέκταση του πρασίνου.....	9
3.4 Αποκατάσταση καμένων και άλλων υποβαθμισμένων περιοχών.....	10
3.5 Παραγωγή δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού	10
4. Προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή και ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.....	11
4.1 Προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή	11
4.2 Ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής	12
5. Προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου.....	13
5.1 Διατήρηση, προστασία και ενίσχυση της δασικής βιοποικιλότητας.....	13
5.2 Προστασία του τοπίου.....	15
5.3 Προστασία του δασικού γενετικού υλικού	16
6. Ενίσχυση της δασικής αναπυλής και προαγωγή του δασοτουρισμού	16
7. Διατήρηση της απασχόλησης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων	18
7.1 Διατήρηση της απασχόλησης στον τομέα των δασών και ιδιαίτερα των κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων	18
7.2 Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων	19
8. Ενίσχυση του ρόλου των δασών σχετικά με την προστασία των εδαφών και των υδάτων	20
8.1 Ενίσχυση της προστασίας των εδαφών.....	20
8.2 Ενίσχυση της προστασίας των υδάτων	21
9. Παραγωγή ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων	21
9.1 Παραγωγή ξυλείας	21
9.2 Παραγωγή άλλων δασικών προϊόντων.....	22

10. Κατασκευή και βελτίωση έργων υποδομής	23
10.1 Κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση δασικών κτιρίων	23
10.2 Κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση κύριων δασικών δρόμων	24
11. Ενίσχυση της δασικής εκπαίδευσης, της διαφώτισης και προαγωγή της δασικής έρευνας	24
11.1 Αναβάθμιση της δασικής εκπαίδευσης	24
11.2 Εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού	25
11.3 Ενίσχυση της διαφώτισης	26
11.4 Προαγωγή της δασικής έρευνας	27
12. Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή και τη διεθνή δασική πολιτική	27
12.1 Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή δασική πολιτική	27
12.2 Ευθυγράμμιση με τη διεθνή δασική πολιτική	28
13. Βελτίωση και Ενίσχυση του πλαισίου της πολιτικής καθώς και του διοικητικού και θεσμικού πλαισίου	29
13.1 Ετοιμασία και Εφαρμογή Εθνικού Δασικού Προγράμματος	29
13.2 Ετοιμασία διαχειριστικών σχεδίων	29
13.3 Βελτίωση της συνεργασίας και επικοινωνίας με άλλες Υπηρεσίες και Φορείς	30

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τομέας των δασών αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της αγροτικής και της περιβαλλοντικής πολιτικής. Τα δάση και οι δασώδεις εκτάσεις, καταλαμβάνοντας το 42% της ολικής έκτασης της Κύπρου αποτελούν ένα σημαντικό ανανεώσιμο φυσικό πόρο ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και τη σπονδυλική στήλη της κυπριακής φύσης και γενικά του τοπίου.

Τα δάση είναι ένας σημαντικός φυσικός πόρος λόγω της σημασίας που έχουν τα αγαθά και οι υπηρεσίες που προσφέρουν στην ευημερία της κυπριακής κοινωνίας. Συμβάλλουν στην αγροτική ανάπτυξη και ειδικότερα στην αύξηση της απασχόλησης και στη βελτίωση του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού. Προσφέρουν ευκαιρίες υπαίθριας αναψυχής ιδιαίτερα στους κατοίκους των πόλεων ενώ προσελκύουν τουρισμό από το εξωτερικό. Ο περιβαλλοντικός ρόλος των δασών αποκτά ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον και σημασία λόγω της συμβολής των δασών στην αντιμετώπιση των δύο μεγαλύτερων περιβαλλοντικών προκλήσεων της σημερινής κοινωνίας, ήτοι της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας της βιοποικιλότητας. Σημαντικές είναι και οι προστατευτικές λειτουργίες των δασών και ειδικότερα η προστασία των εδαφών και των υδάτων. Η παραγωγή ξυλείας και γενικά ο οικονομικός ρόλος των δασών είναι λιγότερο σημαντικός λόγω του πολύ χαμηλού παραγωγικού δυναμικού και τούτο ως αποτέλεσμα των δυσμενών κλιματεδαφικών συνθηκών.

Αυτή η προσφορά των δασών θα διασφαλισθεί και θα ενισχυθεί με την άσκηση της κατάλληλης πολιτικής. Η παρούσα Δήλωση Δασικής Πολιτικής αποτελεί την επίσημη κυβερνητική πολιτική και τίθεται σε ισχύ από το 2012. Η αναθεώρηση και αντικατάσταση της Δήλωσης Δασικής Πολιτικής του 2002 κρίθηκε αναγκαία για να ληφθούν υπόψη μεταξύ άλλων :

- Οι πρόσφατες αλλαγές στις αντιλήψεις γύρω από τη δασική πολιτική ειδικά σε ότι αφορά το περιεχόμενο, την ετοιμασία και την εφαρμογή της.
- Οι νέες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας σε σχέση με τα δάση οι οποίες είναι αποτέλεσμα των συντελούμενων μεταβολών τόσο στο τοπικό όσο και στο παγκόσμιο επίπεδο.
- Η ανάγκη για ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή και τη διεθνή δασική πολιτική.

Ο σκοπός της παρούσας Δήλωσης Δασικής Πολιτικής είναι ο καθορισμός του οράματος και των σκοπών σχετικά με τη διατήρηση, προστασία και διαχείριση των δασών καθώς και των ενεργειών (στρατηγικής) με τις οποίες θα καταστεί δυνατή η υλοποίηση του οράματος και η επίτευξη αυτών των σκοπών. Η Δήλωση θα κατευθύνει και θα διευκολύνει τη λήψη όλων των αποφάσεων για όλα τα θέματα των δασών.

ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τη βάση της δασικής πολιτικής αποτελούν οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές επιδιώξεις αφενός μεν της διατήρησης και προστασίας των δασών και αφετέρου της μεγιστοποίησης του οφέλους από τα δάση.

Κατά την άσκηση της πολιτικής θα λαμβάνονται υπόψη και θα καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια να εφαρμόζονται παντού και πάντοτε οι ακόλουθες βασικές αρχές :

Η αρχή της αειφορίας. Με την αρχή της αειφορίας θα διασφαλίζεται ότι οι μέλλουσες γενεές θα απολαμβάνουν από τα δάση τα ίδια οφέλη που απολαμβάνουν οι σημερινές γενεές. Τονίζεται επίσης ότι καλύπτει και τους τρεις ρόλους των δασών δηλαδή τον περιβαλλοντικό, τον κοινωνικό και τον οικονομικό ρόλο.

Αρχή της δασοπονίας των πολλαπλών σκοπών. Με την αρχή της δασοπονίας των πολλαπλών σκοπών θα διασφαλίζεται ότι ένα συγκεκριμένο δάσος μπορεί να διαχειρίζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνονται ταυτόχρονα περισσότεροι του ενός διαχειριστικού σκοπού όπως για παράδειγμα δασική αναψυχή και παραγωγή ξυλείας ή προστασία της φύσης και δασική αναψυχή.

Αρχή της ενιαίας διαχείρισης του δασικού οικοσυστήματος. Θέματα πολιτικής, δράσεις, μέτρα ή δραστηριότητες άλλων τομεακών πολιτικών, κυρίως του περιβάλλοντος, που αφορούν ή επηρεάζουν τα δάση θα ενσωματώνονται αντίστοιχα στη δασική πολιτική ή στα δασικά διαχειριστικά σχέδια έτσι που να διασφαλίζεται η ολιστική και ενιαία διαχείριση του δασικού οικοσυστήματος.

Αρχή της συμμετοχικότητας στη λήψη αποφάσεων. Κυβερνητικά τμήματα και υπηρεσίες και οι ενδιαφερόμενοι φορείς και πρόσωπα, είτε με τη συμμετοχή τους σε θεσμοθετημένες ή μη επιτροπές είτε με τη διαδικασία της διαβούλευσης, θα λαμβάνουν γνώση και θα εκφέρουν τις απόψεις τους σε αποφάσεις για την υιοθέτηση ή αναθεώρηση της Εθνικής Δασικής Πολιτικής και του Εθνικού Δασικού Προγράμματος, την κήρυξη κρατικών Δασών, την ταξινόμηση των δασών αλλά και για άλλα σημαντικά θέματα των δασών.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω καθορίζεται το ακόλουθο όραμα για τα δάση της Κύπρου :

Η διατήρηση, προστασία, επέκταση, βελτίωση και αειφόρος διαχείριση των δασικών πόρων και του πρασίνου γενικότερα, αξιοποιώντας σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές και λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και προσδοκίες της κοινωνίας καθώς και τις διεθνείς τάσεις ώστε να διασφαλιστεί το μέγιστο συνολικό όφελος για τις σημερινές και μέλλουσες γενεές.

Η παρούσα Δήλωση Πολιτικής καθορίζει τους ακόλουθους σκοπούς :

- Διατήρηση των δασών και των δασωδών εκτάσεων
- Προστασία των δασών
- Βελτίωση και επέκταση των δασών και του πρασίνου
- Αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα δάση και συνεισφορά των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής
- Προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου
- Ενίσχυση της δασικής αναψυχής και προαγωγή του δασοτουρισμού

- Διατήρηση της απασχόλησης και βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων
- Ενίσχυση του ρόλου των δασών σχετικά με την προστασία των εδαφών και των υδάτων
- Παραγωγή ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων
- Κατασκευή και βελτίωση έργων υποδομής
- Ενίσχυση της δασικής εκπαίδευσης, της διαφώτισης και προαγωγή της δασικής έρευνας
- Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή και τη διεθνή δασική πολιτική
- Βελτίωση και ενίσχυση του πλαισίου της πολιτικής καθώς και του διοικητικού και θεσμικού πλαισίου

Για κάθε ένα σκοπό έχουν καθορισθεί συγκεκριμένοι στόχοι και για κάθε στόχο παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση, ο ίδιος ο στόχος και οι ενέργειες με τις οποίες θα επιτευχθεί ο στόχος. Έχουν καθορισθεί συνολικά 31 στόχοι.

1. Διατήρηση των δασών και των δασωδών εκτάσεων

Υφιστάμενη κατάσταση

Τα δάση της Κύπρου όπως και τα δάση στον υπόλοιπο κόσμο δέχονται πιέσεις από διάφορες κατευθύνσεις ενώ αντιμετωπίζουν συνεχώς και νέες προκλήσεις, ως αποτέλεσμα των μεταβαλλόμενων αναγκών και απαιτήσεων της κοινωνίας μας και τούτο λόγω των συντελούμενων μεταβολών τόσο στο τοπικό (ανάπτυξη) όσο και στο παγκόσμιο επίπεδο (κλιματική αλλαγή, παγκοσμιοποίηση). Εκτός από τις δασικές πυρκαγιές και τους διάφορους άλλους κινδύνους από βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες, η μεγαλύτερη πίεση προέρχεται από την ανάπτυξη και ειδικά από την τουριστική και οικιστική ανάπτυξη, την ανάπτυξη για βιομηχανικούς σκοπούς (λατομεία, αιολικά πάρκα) και την κατασκευή έργων υποδομής. Τα δάση της Κύπρου την ίδια ώρα που δέχονται την πίεση από την ανάπτυξη και τις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής καλούνται να παίξουν πρωτεύοντα ρόλο στην προστασία της βιοποικιλότητας.

Στόχος

Να διατηρηθούν οι κρατικές δασικές εκτάσεις ως δασικές, η δε έκταση της κρατικής δασικής γης που χρησιμοποιείται για δασικούς σκοπούς να συνεχίσει να αυξάνει και σε καμία περίπτωση δε θα μειώνεται και από τις ιδιωτικές δασικές εκτάσεις να διατηρηθούν τουλάχιστον οι περιοχές εξαιρετικής φυσικής καλλονής ή με μεγάλη περιβαλλοντική ή οικολογική αξία όπως οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 ή άλλες προστατευόμενες περιοχές. Η διατήρηση των δασών και ειδικά της φυσικότητάς τους αλλά και στην κατά το δυνατό καλύτερη κατάσταση αποτελεί προτεραιότητα της γενικής πολιτικής του κράτους λόγω του σημαντικού ρόλου των δασών, τόσο στην προστασία του περιβάλλοντος όσο και στην οικονομική ανάπτυξη.

Ενέργειες

Η διατήρηση των δασικών εκτάσεων θα επιτευχθεί με την εφαρμογή της κατάλληλης πολιτικής από το κράτος στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού και ειδικά των χρήσεων της γης. Για τις κρατικές δασικές εκτάσεις δε θα παρατηρηθούν οποιαδήποτε προβλήματα. Προβλήματα δυνατό να παρατηρηθούν με τις ιδιωτικές δασικές εκτάσεις, η αποφυγή των οποίων θα επιτευχθεί με την έγκαιρη χαρτογράφηση των περιοχών και των στοιχείων που πρέπει να διατηρηθούν όπως των περιοχών εξαιρετικής φυσικής καλλονής ή με μεγάλη περιβαλλοντική ή οικολογική αξία. Επίσης θα γίνονται κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις ενώ θα εφαρμόζονται όλες οι σχετικές νομοθεσίες όπου θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία ώστε η διάθεση της κρατικής δασικής γης να γίνεται με φειδώ. Άλλη σημαντική ενέργεια είναι η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου.

2. Προστασία των δασών

2.1 Προστασία των κρατικών δασών από τις επεμβάσεις και των ιδιωτικών δασών από την αλόγιστη και παράνομη υλοτομία

Υφιστάμενη κατάσταση

Τα κρατικά δάση αποτελούν κρατική περιουσία η οποία πρέπει να προστατεύεται κατάλληλα από κάθε παρανομία. Το πιο σοβαρό αδίκημα είναι οι επεμβάσεις για διάφορους σκοπούς όπως οι επεμβάσεις για γεωργικούς (καλλιέργεια, κατασκευή υδατοδεξαμενών, ανόρυξη γεωτρήσεων) και κτηνοτροφικούς σκοπούς (ανέγερση κτηνοτροφικών υποστατικών), η κατασκευή διαφόρων υποστατικών, η εκχέρσωση και η κατασκευή δρόμων. Τα κυριότερα από τα άλλα αδικήματα είναι η παράνομη βόσκηση, η παράνομη υλοτομία και η διεξαγωγή επιχειρηματικής δραστηριότητας εντός κρατικού δάσους. Τα ιδιωτικά δάση πρέπει να προστατευθούν από την αλόγιστη και παράνομη υλοτομία.

Στόχος

Να προστατευθούν τα κρατικά δάση από κάθε παρανομία και ειδικά από τις επεμβάσεις και τα ιδιωτικά δάση από την αλόγιστη και παράνομη υλοτομία. Η φύλαξη των δασών αποτελεί το πρώτο μέλημα της διαχείρισης για να διασφαλισθεί η προστασία τους ως κρατικής περιουσίας.

Ενέργειες

Η προστασία των κρατικών δασών από τις παρανομίες θα επιτευχθεί με τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις καθώς και με την εφαρμογή της νομοθεσίας. Θα λαμβάνονται μέτρα για πάταξη των παρανομιών και συγκεκριμένα για την προστασία από τις επεμβάσεις θα συνεχίσει η οριοθέτηση, ο έλεγχος της οροθετικής γραμμής για πρόληψη ή έγκαιρο εντοπισμό τους, η άρση των επεμβάσεων εκεί όπου είναι δυνατό αλλά και η καταγγελία των παρανομούντων.

Σε ότι αφορά τα ιδιωτικά δάση και γενικά την προστασία του πρασίνου θα συνεχίσει η ρύθμιση της υλοτομίας για να αποφευχθεί η αλόγιστη υλοτομία. Στις περιπτώσεις αλλαγής της χρήσης γης θα λαμβάνονται υπόψη τόσο οι πολεοδομικές ζώνες όσο και τα περιβαλλοντικά δεδομένα. Κατά τη χορήγηση άδειας υλοτομίας μεμονωμένων δέντρων κάθε περίπτωση θα εξετάζεται ξεχωριστά και θα

συνεκτιμούνται όλα τα δεδομένα και ιδιαίτερα ο επιδιωκόμενος σκοπός, η μνημειακή τους αξία και το αν βρίσκονται εντός ή εκτός πόλεων. Επίσης θα λαμβάνονται μέτρα για πάταξη της παράνομης υλοτομίας.

2.2 Προστασία των δασών από τις πυρκαγιές

Υφιστάμενη κατάσταση

Οι δασικές πυρκαγιές επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία, καταστρέφουν περιουσίες και υποδομές και προκαλούν εκτεταμένες περιβαλλοντικές ζημιές τόσο στα δάση όσο και σε αγροτικές περιοχές. Επίσης οι πυρκαγιές συνεισφέρουν στην αύξηση της θερμοκρασίας της γης λόγω των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Το πιο σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα κυπριακά δάση είναι η πρόληψη και η καταστολή των δασικών πυρκαγιών, η οποία ολοένα και γίνεται πιο δύσκολη από τη μια ένεκα της εγκατάλειψης της υπαίθρου που έχει ως αποτέλεσμα τη συνεχή συγκέντρωση καύσιμης ύλης και από την άλλη λόγω του αυξημένου αριθμού επισκεπτών στα δάση για σκοπούς αναψυχής.

Επιπρόσθετα, αν ληφθεί υπόψη η τάση της κλιματικής αλλαγής που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια, όλες οι προβλέψεις οδηγούν στην αύξηση του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών και στην πιθανότητα εκδήλωσης μεγάλων και καταστροφικών πυρκαγιών.

Με βάση τα πιο πάνω είναι επιτακτική ανάγκη να προωθηθούν μέτρα ενίσχυσης και βελτίωσης του υφιστάμενου Συστήματος Διαχείρισης Δασικών Πυρκαγιών ώστε τα δάση μας να είναι έτοιμα να αντιμετωπίσουν την πιθανή αύξηση του κινδύνου δασικών πυρκαγιών ένεκα της κλιματικής αλλαγής.

Στόχος

Να ενισχυθεί το σύστημα προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές έτσι ώστε να αντιμετωπισθεί ο αυξανόμενος κίνδυνος λόγω της εγκατάλειψης της υπαίθρου, του αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών στα δάση καθώς και της κλιματικής αλλαγής, αλλά και για να επιδιωχθεί μείωση του αριθμού των πυρκαγιών, μείωση της ετήσιας καμένης έκτασης και μείωση της μέσης καμένης έκτασης ανά πυρκαγιά. Η προστασία των δασών από τις πυρκαγιές είναι πρωταρχικής σημασίας αφού αφορά την ίδια την ύπαρξή τους.

Ενέργειες

Η προστασία των δασών από τις πυρκαγιές θα διασφαλιστεί με τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις, την εφαρμογή της νομοθεσίας και τη διατήρηση και συνεχή ενίσχυση του υφιστάμενου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης δασικών πυρκαγιών.

Συγκεκριμένα το υφιστάμενο σύστημα θα ενισχυθεί με την περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου έργων πρόληψης και ανίχνευσης πυρκαγιών, την περαιτέρω ενίσχυση των διαφωτιστικών εκστρατειών, τη διάθεση του απαραίτητου αριθμού δασοπυροσβεστών και μέσων κατάσβεσης (επίγειων και εναέριων), την ενίσχυση της ετοιμότητας για αντίδραση, τη βελτίωση της εκπαίδευσης των δασοπυροσβεστών, την εισαγωγή και χρήση σύγχρονων τεχνολογιών και πληροφοριακών συστημάτων, την προώθηση της σύναψης διμερών συμφωνιών συνεργασίας τόσο στην πρόληψη όσο και στην κατάσβεση πυρκαγιών μεταξύ

γειτονικών και άλλων κρατών, την υιοθέτηση Συστήματος Οργάνωσης Επιχειρήσεων Κατάσβεσης Πυρκαγιών (Incident Command System), την προώθηση του εθελοντισμού, την περαιτέρω προώθηση της συνεργασίας με τις άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες, πανεπιστήμια, παραδασόβιες κοινότητες και μη κυβερνητικούς οργανισμούς τόσο στην πρόληψη όσο και στην κατάσβεση πυρκαγιών, προώθηση της έρευνας μέσα από Ευρωπαϊκά και άλλα προγράμματα με σκοπό την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς των πυρκαγιών στις τοπικές συνθήκες της Κύπρου και την ετοιμασία και εφαρμογή ολοκληρωμένων Εθνικών Σχεδίων Πυροπροστασίας.

Στις προστατευόμενες περιοχές και στις περιοχές με οικοσυστήματα που δύσκολα αναγεννώνται θα δοθεί ακόμη μεγαλύτερη προσοχή.

2.3 Προστασία των δασών από βιοτικούς παράγοντες

Υφιστάμενη κατάσταση

Η προστασία των δασών από επιβλαβείς οργανισμούς (έντομα, ασθένειες), που είτε ενδημούν στα κυπριακά δάση είτε ενδημούν σε άλλες χώρες και δυνητικά μπορούν να εισαχθούν στην Κύπρο, κρίνεται επιτακτική λόγω του κινδύνου εκτεταμένων προσβολών και καταστροφών. Ο κίνδυνος αυτός, λόγω της κλιματικής αλλαγής αλλά και λόγω της διεύρυνσης του εμπορίου φυτών και φυτικών προϊόντων (κυρίως καλλωπιστικών) αναμένεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο.

Στους βιοτικούς παράγοντες εντάσσεται και η βόσκηση στα δάση, που σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελεί σοβαρή απειλή για τα δασικά οικοσυστήματα.

Στόχος

Να διατηρηθεί ο πληθυσμός των επιβλαβών οργανισμών που ενδημούν στα δάση της Κύπρου σε χαμηλά επίπεδα καθώς και να παρεμποδιστεί η εισαγωγή και εξάπλωση οργανισμών από άλλες χώρες που δυνατόν να προκαλέσουν σοβαρά προβλήματα στα κυπριακά δάση. Η προστασία των δασών από βιοτικούς παράγοντες συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση της υγείας και ζωτικότητας των δασικών οικοσυστημάτων και αποτρέπει τη σοβαρή διατάραξη τους επιτρέποντας έτσι σε αυτά να συνεχίσουν απρόσκοπτα την προσφορά τους.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με τη συστηματική παρακολούθηση όλων των βιοτικών παραγόντων που δυνητικά μπορούν να προκαλέσουν ζημιά στα δάση και την εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου και ειδικότερα τους συστηματικούς ελέγχους στα σημεία εισόδου της Κυπριακής Δημοκρατίας σε φορτία εισαγόμενων φυτών και φυτικών προϊόντων. Στις περιπτώσεις έξαρσης του πληθυσμού των επιβλαβών οργανισμών ή επιδημιών θα λαμβάνονται όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα για έλεγχό τους. Επίσης θα προωθηθεί η καλύτερη ρύθμιση του θέματος της βόσκησης για επίλυση του προβλήματος της υπερβόσκησης που παρατηρείται σε ορισμένες περιοχές.

2.4 Παρακολούθηση των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στα δάση

Υφιστάμενη κατάσταση

Από τις αρχές του 1980 έχουν παρατηρηθεί προβλήματα καταπόνησης των δασών της Ευρώπης ενώ ανάλογα προβλήματα παρουσιάζονται και στα κυπριακά δάση. Η καταπόνηση των δασών εκδηλώνεται με σποραδική ξήρανση δέντρων, υπερβολική φυλλόπτωση, αυξημένες προσβολές από έντομα και ασθένειες καθώς και μείωση της οικολογικής σταθερότητας.

Οι παράγοντες που προκαλούν τα προβλήματα δεν είναι πάντοτε σταθεροί και στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει συνέργεια παραγόντων που οδηγούν σε διαφορετικό αποτέλεσμα στα οικοσυστήματα. Οι κυριότεροι παράγοντες είναι οι ανομβρίες, οι καύσωνες και άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα, η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι προσβολές από έντομα και οι ανθρώπινες δραστηριότητες.

Στόχος

Να εφαρμόζεται συστηματική παρακολούθηση των αλλαγών που συμβαίνουν στα δασικά οικοσυστήματα της Κύπρου, τόσο σε σχέση με ανθρωπογενείς όσο και με φυσικούς παράγοντες καταπόνησης. Η παρακολούθηση θα οδηγεί στη γνώση/πληροφόρηση και θα συμβάλλει στη λήψη των απαραίτητων προληπτικών ή διορθωτικών διαχειριστικών μέτρων για άμβλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται από τους διάφορους παράγοντες καταπόνησης.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτυγχάνεται με εγκατάσταση ικανοποιητικού δικτύου επιφανειών συστηματικής παρακολούθησης στα κύρια δασικά οικοσυστήματα, με τον καθορισμό των παραμέτρων παρακολούθησης και με συνεχή καταγραφή πληροφοριών και στοιχείων για το είδος/βαθμό καταπόνησης των δασών και τη σύνδεση και συσχέτιση των συμπτωμάτων με τους παράγοντες καταπόνησης. Επίσης θα ενισχυθεί η ανταλλαγή πληροφοριών με χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα καθώς και η ανάπτυξη διακρατικών συμφωνιών.

3. Βελτίωση και επέκταση των δασών και του πρασίνου

3.1 Δασοκομική βελτίωση των δασών

Υφιστάμενη κατάσταση

Το μεγαλύτερο μέρος των δασών είναι φυσικά και χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό βιοποικιλότητας. Παρόλη την ικανοποιητική κατάστασή τους από την άποψη της έκτασης και σύνθεσης, εντούτοις θεωρούνται υποβαθμισμένα λόγω του σχετικά μικρού βαθμού συγκόμωσης και του μικρού ξυλαποθέματος ως αποτέλεσμα των δυσμενών κλιματεδαφικών συνθηκών καθώς και της έλλειψης προστασίας και της υπερεκμετάλλευσης κατά το παρελθόν.

Η βελτίωση και η ανόρθωση υποβαθμισμένων δασών γίνεται μέσω της καλλιεργητικής φροντίδας και περιποίησης των συστάδων. Η καλλιεργητική

φροντίδα και περιποίηση αφορά όλα τα στάδια εξέλιξης των συστάδων και περιλαμβάνει και τη δάσωση ή αναδάσωση.

Σήμερα η καλλιεργητική φροντίδα και περιποίηση δεν εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια εξέλιξης μιας συστάδας λόγω του υψηλού κόστους, αλλά περιορίζεται μόνο στις απαραίτητες εργασίες, όπως είναι οι δασώσεις ή αναδασώσεις, οι κλαδεύσεις και οι αραιώσεις κατά μήκος των δρόμων και οι υλοτομίες ώριμων συστάδων με σκοπό την υποβοήθηση της φυσικής αναγέννησης και την εξαγωγή ξυλείας.

Στόχος

Να ληφθούν όλα τα κατάλληλα δασοκομικά μέτρα χωρίς να επηρεάζεται η φυσικότητά τους για αύξηση του βαθμού συγκόμωσης καθώς και βελτίωση της δομής και της σύνθεσης των συστάδων, προκειμένου να ενισχυθούν η οικολογική ισορροπία και η σταθερότητα των δασών. Η βελτίωση και η ανόρθωση των δασών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη μεγιστοποίηση του οφέλους από τα δάση.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με την καλλιέργεια των συστάδων και την υποβοήθηση της φυσικής αναγέννησης. Στις περιπτώσεις όμως που αποδεδειγμένα η φυσική αναγέννηση για διάφορους λόγους θα αποτυγχάνει τότε θα χρησιμοποιούνται μέθοδοι τεχνητής αναδάσωσης που δε θα διαταράσσουν το φυσικό περιβάλλον και την οικολογική ισορροπία της περιοχής προκειμένου να αυξηθεί ο βαθμός συγκόμωσης.

Τόσο κατά τη φυσική αναγέννηση όσο και κατά την τεχνητή αναδάσωση θα ευνοούνται και θα χρησιμοποιούνται είδη της περιοχής και ποτέ δεν θα γίνεται χρήση ξενικών ειδών. Στις κοίτες ρεμάτων θα ευνοείται η παραποτάμια βλάστηση.

Σε περιοχές των φυσικών δασών στις οποίες έχουν φυτευθεί εισβλητικά ή ξενικά είδη θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την απομάκρυνσή τους.

3.2 Επέκταση των δασών

Υφιστάμενη κατάσταση

Η έκταση των κρατικών δασών είναι λίγο ή πολύ σταθερή ενώ αυτή των ιδιωτικών δασωμένων γαιών από τη μια συρρικνώνεται ως αποτέλεσμα των πυρκαγιών και της υπέρμετρης οικιστικής κυρίως ανάπτυξης, ενώ από την άλλη επεκτείνεται ως αποτέλεσμα κυρίως της φυσικής δάσωσης εγκαταλειμμένης γεωργικής γης στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Στόχος

Να συνεχίσει η επέκταση των κρατικών δασών και να παραμείνει τουλάχιστον σταθερή η έκταση των ιδιωτικών γαιών που φέρουν δασική βλάστηση. Η επέκταση των δασών συμβάλλει ουσιαστικά στην προστασία του περιβάλλοντος.

Ενέργειες

Η επέκταση των κρατικών δασών θα επιτυγχάνεται κυρίως με τη δάσωση κατάλληλων χαλίτικων και άλλων κρατικών γαιών και σε μικρότερο βαθμό με την

απόκτηση ιδιωτικής δασωμένης γης από το κράτος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η επέκταση των κρατικών δασών δυνατόν να αποσκοπεί κυρίως ή αποκλειστικά στη μόνιμη προστασία περιοχών που φιλοξενούν πολύτιμα φυσικά οικοσυστήματα ή είδη παρά στην εγκατάσταση δάσους με τεχνητούς τρόπους.

Οι προτάσεις για την κήρυξη ακίνητης ιδιοκτησίας που ανήκει στη Δημοκρατία ως κρατικό δάσος θα διατυπώνονται από την Επιτροπή Επέκτασης των δασών και εκεί που απαιτείται θα διεξάγεται δημόσια διαβούλευση, ώστε να διασφαλίζεται στο μέγιστο το δημόσιο συμφέρον καθώς και η ισόρροπη κατανομή των χρήσεων της γης.

Η επέκταση των ιδιωτικών δασών θα επιτυγχάνεται με την πυροπροστασία των ιδιωτικών δασικών εκτάσεων, με την παροχή κινήτρων για δάσωση ιδιωτικών γαιών καθώς και με τον κατάλληλο χωροταξικό σχεδιασμό των διαφόρων χρήσεων της γης ώστε κατά το δυνατό να προστατεύονται οι δασωμένες εκτάσεις από άλλες ασύμβατες χρήσεις της γης.

3.3 Βελτίωση και επέκταση του πρασίνου

Υφιστάμενη κατάσταση

Οι δασικές εκτάσεις στο μεγαλύτερό τους ποσοστό αποτελούνται από θαμνώνες και φρύγανα ενώ τα ψηλά δάση καλύπτουν μια μικρότερη έκταση και συχνά έχουν πολύ αραιή συγκόμωση ως αποτέλεσμα όπως αναφέρθηκε πιο πάνω των δυσμενών κλιματεδαφικών συνθηκών καθώς και της έλλειψης προστασίας και της υπερεκμετάλλευσης κατά το παρελθόν. Ταυτόχρονα το δασικό πράσινο είναι συγκριτικά λιγότερο στα αστικά κέντρα και στις πεδινές περιοχές όπου επικρατούν πιο δυσμενείς οικολογικές συνθήκες και κυριαρχεί η ανάπτυξη.

Στόχος

Να επεκταθεί το πράσινο ιδιαίτερα σε περιοχές με λιγότερο συγκριτικά πράσινο, όπως στα αστικά κέντρα και στις πεδινές περιοχές και να βελτιωθεί το πράσινο και η δασοκάλυψη σε περιοχές με υποβαθμισμένο περιβάλλον. Η επιδίωξη μιας πιο επιθυμητής γεωγραφικής κατανομής του πρασίνου και των δασών με κατάλληλη πυκνότητα και σύνθεση αποτελεί σημαντική παράμετρο για μεγιστοποίηση των ωφελειών από τα δάση.

Ενέργειες

Η επέκταση του πρασίνου με δάσωση κατάλληλων γαιών, ιδιαίτερα σε περιοχές φτωχές σε πράσινο και σε περιοχές κοντά και μέσα σε κατοικημένες περιοχές, καθώς και περιοχές με υποβαθμισμένο περιβάλλον θα επιτυγχάνεται σε στενή συνεργασία με τις Τοπικές Αρχές και άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες, με την παροχή κινήτρων και με την υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων ή δράσεων. Προτεραιότητα θα δίνεται στην κατάλληλη φύτευση και τοποθέτηση διαθέσιμων δημόσιων εκτάσεων, περιλαμβανομένων χώρων δημοσίων κτιρίων και όλων των κύριων οδικών αρτηριών.

Η αποκατάσταση οικοτόπων και υποβαθμισμένων περιοχών καθώς και η βελτίωση της ποιότητας και σύνθεσης της δασικής βλάστησης γενικότερα, περιλαμβανομένων και περιοχών όπου έχουν χρησιμοποιηθεί ξενικά είδη σε μεγάλη κλίμακα ή οι οποίες έχουν υποβαθμιστεί από μη κατάλληλες πρακτικές αποτελεί προτεραιότητα.

Θα επιδιώκεται η χρήση σε μεγάλο ποσοστό παραδοσιακών δέντρων και θάμνων που έχουν συρρικνωθεί λόγω αλλαγών στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, στη χρήση της γης και την υπέρμετρη οικοδομική ανάπτυξη καθώς και δασικών ξυλωδών ειδών που είναι απειλούμενα ή σπάνια.

Οι αναδασωτικές τεχνικές και ο προγραμματισμός των δασώσεων / αναδασώσεων θα λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται από την κλιματική αλλαγή.

3.4 Αποκατάσταση καμένων και άλλων υποβαθμισμένων περιοχών

Υφιστάμενη κατάσταση

Μεγάλες εκτάσεις στο μεγαλύτερο ποσοστό ιδιωτικών δασωμένων εκτάσεων καίγονται κάθε χρόνο και μερικές για περισσότερες από μια φορά πριν ακόμη το οικοσύστημα φθάσει στο στάδιο της ωριμότητας. Η ανεξέλεγκτη βόσκηση και η μετάλλευση παλιότερα αλλά και η λατόμηση σήμερα οδήγησαν και/ή οδηγούν στην υποβάθμιση πολλών δασικών εκτάσεων.

Στόχος

Να επαναφέρεται η βλάστηση και/ή το τοπίο με κατάλληλες τεχνικές σε καμένες και άλλως πως διαταραγμένες και υποβαθμισμένες εκτάσεις το συντομότερο δυνατόν ώστε να γίνεται επαναφορά κατά το δυνατόν των αρχικών οικολογικών και αισθητικών τους χαρακτηριστικών και να σταματά η περαιτέρω υποβάθμισή τους. Η έγκαιρη αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών είναι βασικό μέτρο για αντιμετώπιση της απερίμωσης.

Ενέργειες

Άμεση αποκατάσταση των εκτάσεων των κρατικών δασών που καίγονται ακολουθώντας κατά το δυνατό φυσικές διαδικασίες και παροχή κινήτρων και υποστήριξης στις Τοπικές Αρχές και στους ιδιοκτήτες των καμένων ιδιωτικών εκτάσεων.

Ρύθμιση της βόσκησης στις υποβαθμισμένες από την υπερβόσκηση περιοχές, επαναφορά του περιβάλλοντος σε παλιά μεταλλεία και λατομεία καθώς και άλλες υποβαθμισμένες περιοχές καθώς και εγκατάσταση βλάστησης στις περιοχές που απειλούνται με απερίμωση.

3.5 Παραγωγή δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού

Υφιστάμενη κατάσταση

Οι αυξημένες απειλές για τα δάση αλλά και η ιδιαιτερότητα των οικολογικών συνθηκών που επικρατούν στην Κύπρο επιβάλλουν την οργανωμένη παραγωγή και χρήση κατάλληλου ιθαγενούς Δασικού Πολλαπλασιαστικού Υλικού (ΔΠΥ) σε όλα τα έργα αναδασώσεων και επέκτασης του πρασίνου.

Στόχος

Να υπάρχει απρόσκοπτη παραγωγή και διαθεσιμότητα δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού σε επαρκή ποιότητα και ποσότητα έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες στα αναδασωτικά/δασωτικά έργα και φυτεύσεις σε

κατοικημένες περιοχές με παράλληλη προώθηση των ιθαγενών δασικών ειδών. Η διαθεσιμότητα κατάλληλου ιθαγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού εξασφαλίζει την επιτυχία της επέκτασης και διατήρησης του δασικού πλούτου της Κύπρου αλλά και τη σταθερότητα των δασικών οικοσυστημάτων έναντι εξωτερικών παραγόντων.

Ενέργειες

Για την υλοποίηση του στόχου της παραγωγής ΔΠΥ κατά τη συλλογή του ΔΠΥ (σπόροι, φυτάρια και άλλα τμήματα φυτών) θα πρέπει να τηρούνται τα απαραίτητα στοιχεία, έτσι ώστε κατά τη διαδικασία αποθήκευσης, παραγωγής και εμπορίας ΔΠΥ να είναι γνωστή η ταυτότητα του. Επίσης η προέλευση του ΔΠΥ να καλύπτει ολόκληρο το εύρος της φυσικής εξάπλωσης των δασοπονικών ειδών με έμφαση στην υψομετρική εξάπλωση και το γεωλογικό υπόστρωμα. Θα πρέπει ακόμη να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα έτσι ώστε το ΔΠΥ που συλλέγεται να έχει ευρεία γενετική βάση. Αυτό επιτυγχάνεται ως ένα βαθμό με τη συλλογή υλικού από μεγάλο αριθμό φυτών και την ανάμιξη του στη διαδικασία παραγωγής. Τέλος η παραγωγή ΔΠΥ πρέπει να καλύπτει όχι μόνο τις ετήσιες ανάγκες αλλά και έκτακτες ανάγκες που πιθανόν να προκύψουν μετά από μεγάλες καταστροφές, όπως πυρκαγιές και μαζικές ξηράνσεις.

Στα δασικά φυτώρια θα παράγονται κυρίως είδη φυτών που είναι ιθαγενή, με έμφαση σε ειδικές ομάδες φυτών που εξυπηρετούν τη δασική πολιτική όπως ενδημικά, ξηρανθεκτικά, μελισσοκομικά και παραδοσιακά είδη που τείνουν να εκλείψουν. Εκτός από την παραγωγή ιθαγενών και άλλων φυτών, στα δασικά φυτώρια θα γίνεται εισαγωγή, πολλαπλασιασμός και αξιολόγηση ξενικών ειδών, κυρίως της Μεσογείου, που θεωρούνται κατάλληλα για χρήση σε φυτεύσεις σε κατοικημένες περιοχές στην Κύπρο είτε λόγω της ξηρανθεκτικότητας τους είτε λόγω άλλων επιθυμητών χαρακτηριστικών. Φυτά τα οποία δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται ή που θα πρέπει να αποφεύγονται κατά τις δασώσεις και αναδασώσεις σύμφωνα με την εκάστοτε πολιτική, όπως τα εισβλητικά φυτά, δε θα παράγονται ούτε θα διατίθενται από τα φυτώρια του Τμήματος Δασών

Η διαδικασία παραγωγής θα βασίζεται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό στην επιστημονική γνώση και έρευνα σε ότι αφορά τις μεθόδους πολλαπλασιασμού των φυτών. Επίσης, θα τηρούνται αυστηρά οι σχετικές πρόνοιες της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας και ειδικότερα των Οδηγιών που αφορούν τη φυτοϋγεία και την παραγωγή και εμπορία του ΔΠΥ.

4. Προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή και ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

4.1 Προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή

Υφιστάμενη κατάσταση

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί μια νέα εξέλιξη και αναμένεται να προκαλέσει προβλήματα στη δασοπονία της Κύπρου. Η αλλαγή αυτή εκδηλώνεται κυρίως με συχνές και παρατεταμένες ανομβρίες ενώ παράλληλα διαφοροποιούνται και οι άλλες κλιματικές παράμετροι.

Παρόλο που τα φυσικά δάση της Κύπρου διαθέτουν μηχανισμούς αντίδρασης και προσαρμογής στις αλλαγές του κλίματος, αναμένεται ότι λόγω του γρήγορου ρυθμού με τον οποίο εξελίσσεται η κλιματική αλλαγή, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα τα δασικά οικοσυστήματα να μην έχουν τον απαιτούμενο χρόνο για να αντιδράσουν και να προσαρμοστούν στην κλιματική αλλαγή και επομένως θα πρέπει να ληφθούν μέτρα υποβοήθησης της φυσικής διαδικασίας προσαρμογής.

Στόχος

Να υποβοηθηθούν τα δασικά οικοσυστήματα της Κύπρου για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Ο έγκαιρος προγραμματισμός και σχεδιασμός μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή διασφαλίζει την προστασία των δασών και της βιοποικιλότητάς τους έτσι ώστε να μπορούν να συνεχίσουν να προσφέρουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους προς τον άνθρωπο και τη κοινωνία γενικότερα.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με την ετοιμασία και υλοποίηση ευέλικτου μεσοπρόθεσμου σχεδίου δράσης που θα περιλαμβάνει μέτρα προσαρμογής τα οποία θα καλύπτουν όλο το φάσμα δραστηριοτήτων, όπως την έρευνα και παρακολούθηση της κατάστασης των δασών, τη δασοκομία και φυτοϋγεία, τις αναδασώσεις και δασώσεις, τα φυτώρια, την παραγωγή και χρήση δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού, τις υλοτομίες, την πανίδα, την προστασία από δασικές πυρκαγιές και τη διαφώτιση.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην παρακολούθηση της επίδρασης της κλιματικής αλλαγής στα δασικά οικοσυστήματα καθώς και στην έρευνα για αξιοποίηση της γενετικής παραλλακτικότητας σχετικά με την αντοχή των κύριων δασικών ειδών στη ξηρασία.

Επίσης θα δοθεί προτεραιότητα για τη διατήρηση και διαφύλαξη των πιο ευαίσθητων και πολύτιμων οικοσυστημάτων που απειλούνται άμεσα με εξαφάνιση όπως των δασών κέδρου και μαύρης πεύκης, αλλά και των περιαστικών δασών και δεντροστοιχιών που καθώς απαντούν σε χαμηλά υψόμετρα θα απειληθούν περισσότερο από την κλιματική αλλαγή.

4.2 Ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Υφιστάμενη κατάσταση

Σύμφωνα με τις σχετικές μελέτες, η κλιματική αλλαγή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ανεξέλεγκτη εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου (κυρίως διοξειδίου του άνθρακα, CO₂) στην ατμόσφαιρα τις τελευταίες δεκαετίες. Η παγκόσμια προσπάθεια που καταβάλλεται για μείωση του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα αποσκοπεί στη μείωση των παρατηρούμενων κλιματικών αλλαγών.

Τα δάση, τα δασικά προϊόντα και τα δασικά εδάφη αποτελούν δεξαμενές στις οποίες ο ατμοσφαιρικός άνθρακας αποθηκεύεται και αδρανοποιείται. Η χρήση της δασικής βιομάζας ως πηγής ενέργειας αποτελεί πηγή φιλικότερη προς το περιβάλλον σε σχέση με τη χρήση υδρογονανθράκων ενώ η χρήση προϊόντων ξύλου στις κατασκευές και η μείωση της χρήσης ενεργοβόρων υλικών όπως ο

σίδηρος, το αλουμίνιο, το μπετόν, μειώνει δραστικά τις εκπομπές άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

Στόχος

Να λαμβάνονται τα κατάλληλα διαχειριστικά μέτρα για ενίσχυση της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στη δασική βιομάζα, στο δασικό έδαφος και στα δασικά ξυλώδη προϊόντα, έτσι ώστε το ισοζύγιο CO₂, να είναι θετικό. Να ενισχυθεί επίσης η χρήση της βιομάζας ως εναλλακτικής πηγής ενέργειας. Τα δάση της Κύπρου, έστω και περιορισμένα λόγω της έκτασης τους, με τη δέσμευση CO₂ συμβάλλουν στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.

Ενέργειες

Ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μπορεί να επιτευχθεί μέσα από μια σειρά ενεργειών που περιγράφονται στα άλλα κεφάλαια της παρούσας πολιτικής στις οποίες περιλαμβάνονται η προστασία και αύξηση της δασοκαλυμμένης έκτασης, η χρήση δασικών ειδών προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες, η μείωση των κινδύνων που έχουν σχέση με φυσικές καταστροφές όπως οι πυρκαγιές και τα έντομα, η προστασία των δασικών εδαφών έναντι της διάβρωσης, η αξιοποίηση της βιομάζας (κλαδοξυλεία, αραιώσεις, κλπ.) που αφαιρείται από τα δάση ως πηγή ενέργειας και η προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή.

5. Προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου

5.1 Διατήρηση, προστασία και ενίσχυση της δασικής βιοποικιλότητας

Υφιστάμενη Κατάσταση

Τα κρατικά δάση αποτελούν αποκλειστικό ή σημαντικό καταφύγιο για ένα μεγάλο αριθμό ιθαγενών και ενδημικών ειδών πανίδας και χλωρίδας και τύπων βλάστησης που συχνά είναι σπάνια ή προστατευόμενα. Επειδή αποτελούν κρατική περιουσία, η λήψη μέτρων προστασίας της βιοποικιλότητας δεν παρουσιάζει προβλήματα. Επομένως, η διατήρηση ενός σημαντικού τμήματος της βιοποικιλότητας της Κύπρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό ή αποκλειστικά από τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η διαχείριση των κρατικών δασών. Η διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι μια αναγκαιότητα που επιβάλλεται και από τις ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της Κύπρου.

Η βιοποικιλότητα των δασών της Κύπρου απειλείται κυρίως από τις δασικές πυρκαγιές, την υπέρμετρη οικοδομική ανάπτυξη και αλλαγή της χρήσης της γης (κυρίως στα ιδιωτικά δάση), την κλιματική αλλαγή, την υπερβόσκηση, το μεγάλο αριθμό επισκεπτών σε ορισμένες περιοχές, την υπερεκμετάλλευση επιφανειακών και υπόγειων νερών και από ορισμένες δασικές εργασίες.

Στόχος

Να διατηρηθεί, προστατευθεί και ενισχυθεί η βιοποικιλότητα και πολυμορφία των δασών σε όλες τις μορφές και επίπεδα, με ιδιαίτερη έμφαση στα προστατευόμενα, απειλούμενα, ενδημικά και μεσογειακά στοιχεία της βιοποικιλότητας. Η έκταση, το μέγεθος, η γεωγραφική κατανομή και η δομή του πληθυσμού κάθε σπάνιου ή

προστατευόμενου είδους ή τύπου βλάστησης να παραμένει σταθερή στο χρόνο, ενώ για τα απειλούμενα στοιχεία η έκταση κατάληψης και/ή ο πληθυσμός να αυξηθεί. Η προστασία της βιοποικιλότητας είναι αποφασιστικής σημασίας για τη σταθερότητα των οικοσυστημάτων και γενικά του περιβάλλοντος.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με καταγραφή, αξιολόγηση και ιεράρχηση των σημαντικών στοιχείων βιοποικιλότητας στα δάση και βελτίωση της γνώσης σχετικά με τη βιοποικιλότητα με συνεχή έρευνα και απογραφή. Βελτίωση της γνώσης των λιγότερο γνωστών ομάδων δασόβιων οργανισμών όπως τα μανιτάρια, βρύα, λειχήνες, έντομα κ.ά. Κατάλληλη ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού των Δασικών Περιφερειών που υλοποιεί τα διαχειριστικά μέτρα και τις δασικές εργασίες.

Συστηματική παρακολούθηση της κατάστασης διατήρησης των στοιχείων της βιοποικιλότητας με βάση ένα σταθερό σύστημα που να στηρίζεται σε επίκαιρα επιστημονικά δεδομένα και αποδεκτές μεθοδολογίες.

Καθορισμός και κατάλληλη διαχείριση προστατευόμενων δασικών περιοχών (Φυσικά Αποθέματα, Εθνικά Δασικά Πάρκα, Μνημεία της Φύσης, Περιοχές Natura 2000 κ.ά.) καθώς και κατάλληλων διάδρομων μετανάστευσης που καθίστανται ιδιαίτερα σημαντικοί ενόψει και των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής.

Κατάλληλος σχεδιασμός και εκτέλεση των δασικών εργασιών και κατανομή τους στο χώρο και χρόνο ώστε να μην επηρεάζουν σημαντικά στοιχεία βιοποικιλότητας και η εκπόνηση των αναγκαίων μελετών εκτίμησης επιπτώσεων στο περιβάλλον όπου απαιτείται. Ένταξη συγκεκριμένων διαχειριστικών μέτρων για ενίσχυση της βιοποικιλότητας στα δασικά διαχειριστικά σχέδια των επί μέρους δασών. Υιοθέτηση της προσέγγισης του οικοσυστήματος στο σχεδιασμό και υλοποίηση μέτρων της δασικής διαχείρισης και ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης σε όλες τις κατασκευαστικές και άλλες δασικές εργασίες που μπορεί να προκαλέσουν υποβάθμιση.

Αποκατάσταση ειδών και τύπων βλάστησης (*in situ conservation*), με έμφαση στα προστατευόμενα και σπάνια στοιχεία και εκτός τόπου (*ex situ*) διατήρηση σε ότι αφορά απειλούμενα είδη φυτών.

Αποφυγή χρήσης ή εισαγωγής ξενικών ειδών σε φυσικά οικοσυστήματα και σταδιακή εξάλειψη των εξωτικών ειδών από τα κρατικά δάση με προτεραιότητα στα εισβλητικά είδη, ιδιαίτερα τα ξυλώδη είδη.

Προστασία και αποκατάσταση των ενδιαιτημάτων όλων των ομάδων πανίδας που διαβιούν μέσα στα κρατικά δάση, με έμφαση στα προστατευόμενα και απειλούμενα είδη, περιλαμβανομένων και θηραματικών ειδών, λαμβάνοντας υπόψη και τις δυσμενείς συνθήκες που αναμένεται να δημιουργηθούν λόγω της κλιματικής αλλαγής. Τα μέτρα που θα λαμβάνονται θα βασίζονται σε μελέτες, παρατηρήσεις και έρευνα και για την υλοποίησή τους θα επιδιώκεται στενή συνεργασία με άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες και φορείς.

Στα ιδιωτικά δάση, η διατήρηση της βιοποικιλότητας θα επιτευχθεί με την εφαρμογή της δασικής και της άλλης εθνικής νομοθεσίας, τη συνεργασία με άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες και τις τοπικές αρχές, την παροχή κατάλληλων κινήτρων

και την απόκτηση γαιών όταν πρόκειται για πολύ σημαντικά στοιχεία δασικής βιοποικιλότητας.

5.2 Προστασία του τοπίου

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ένα σημαντικό ποσοστό των δασικών τοπίων είναι φυσικά ή σχεδόν φυσικά με ελάχιστη ανθρώπινη επίδραση, ενώ σε άλλα η φυσικότητα έχει υποβαθμιστεί σε διάφορους βαθμούς από τη συνεχή ανθρώπινη παρέμβαση στο παρελθόν. Τα δασικά τοπία παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία που οφείλεται κυρίως στη γεωμορφολογία, τη βλάστηση, τις υδατικές συνθήκες καθώς και την ιστορία χρήσης κάθε περιοχής. Ο βαθμός φυσικότητας των δασικών τοπίων αντανακλά και το επίπεδο κατάστασης της διατήρησής τους.

Τα δασικά τοπία απειλούνται με υποβάθμιση από τις δασικές πυρκαγιές και άλλους παράγοντες που επηρεάζουν τη βιοποικιλότητα, από ορισμένες κατασκευαστικές δασικές εργασίες, την αποψίλωση και την αλλαγή χρήσης, ιδιαίτερα την οικοδομική ανάπτυξη (στα ιδιωτικά δάση).

Στόχος

Να διατηρηθούν και προστατευθούν τα δασικά τοπία με έμφαση στα πιο αξιόλογα από πλευράς μοναδικότητας και φυσικότητας καθώς και η αποκατάσταση και βελτίωση σημαντικών δασικών τοπίων που έχουν υποβαθμιστεί από παρεμβάσεις του παρελθόντος, έτσι ώστε η έκταση των φυσικών τοπίων να αυξάνεται. Η προστασία του τοπίου πρώτιστα θα βοηθήσει στην προστασία της φύσης.

Ενέργειες

Ο πιο πάνω στόχος θα επιτευχθεί με καταγραφή και αξιολόγηση των δασικών τοπίων, συμπερίληψη των πιο σημαντικών σε προστατευόμενες περιοχές και κατάλληλη προστασία και διαχείρισή τους. Στην περίπτωση ιδιωτικών δασών θα αναπτυχθεί η συνεργασία με άλλες αρμόδιες αρχές για προστασία σημαντικών τοπίων στα πλαίσια τοπικών ρυθμιστικών σχεδίων και άλλων νομοθεσιών.

Η αποφυγή εκτέλεσης εργασιών ή έργων που υποβαθμίζουν την ποιότητα δασικών τοπίων ή προκαλούν διάσπαση της συνέχειας των οικοσυστημάτων και ενδιαιτημάτων, ιδιαίτερα κατασκευαστικών δασικών εργασιών σε περιπτώσεις όπου εκτελούνται σε σημεία που κυριαρχούν του τοπικού τοπίου και η εκπόνηση μελετών για εξέταση όλων των προσφερόμενων επιλογών για μείωση των επιπτώσεων.

Η αποφυγή εργασιών που αλλοιώνουν τις φυσικές γραμμές του αναγλύφου, όπως αναδασωτικών ισοϋψών λωρίδων καθώς και αποψιλωτικών υλοτομιών.

Κλείσιμο / κατάργηση δασικών δρόμων ή/και αντιπυρικών λωρίδων, των οποίων η ύπαρξη δεν είναι εντελώς απαραίτητη και που έχουν σημαντική αρνητική επίδραση στο τοπίο.

Η προστασία, ενίσχυση και ανάδειξη της αισθητικής αξίας σημαντικών μεμονωμένων στοιχείων των δασών, όπως δέντρων μνημείων της φύσης, γεωμορφωμάτων και αρχαιολογικών, ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων.

Στοχευμένες δασοκομικές παρεμβάσεις για ενίσχυση της πολυμορφίας των δασών σε ότι αφορά την ποικιλία ειδών, δομών, χρωμάτων και μορφών.

Απόδοση προτεραιότητας στην αποκατάσταση υποβαθμισμένων και διαταραγμένων δασικών εκτάσεων.

5.3 Προστασία του δασικού γενετικού υλικού

Υφιστάμενη κατάσταση

Οι δασικοί γενετικοί πόροι σε συνδυασμό με τη γενετική τους ποικιλομορφία αποτελούν σημαντικό φυσικό πλούτο των δασών της Κύπρου. Η ύπαρξη γενετικής ποικιλομορφίας επιτρέπει τη σταθερότητα των δασών αλλά και την προσαρμοστική αντίδραση τους στους εξωτερικούς παράγοντες καταπόνησης.

Τα τελευταία χρόνια, μια σειρά από παράγοντες απειλούν τους γενετικούς πόρους με συρρίκνωση και μείωση της παραλλακτικότητας τους. Ως τέτοιοι παράγοντες μπορούν να αναφερθούν η κλιματική αλλαγή, η υπερβόσκηση, οι δασικές πυρκαγιές, τα έντομα και οι ασθένειες, η υπέρμετρη οικοδομική ανάπτυξη στην ύπαιθρο και τέλος η μη προσεγμένη μετακίνηση του γενετικού υλικού από μια περιοχή σε άλλη.

Στόχος

Να προστατευτεί το γενετικό απόθεμα και η ποικιλότητα των δασών έτσι ώστε να διασφαλισθεί η διαιώνιση όλων των ειδών που διαβιούν σήμερα στα δάση καθώς και το εύρος της γενετικής τους παραλλακτικότητας. Η προστασία των δασικών γενετικών πόρων εξασφαλίζει τη σταθερότητα των δασικών οικοσυστημάτων και παράλληλα τα καθιστά ικανά να αντιδρούν και να προσαρμόζονται σε εξωτερικούς παράγοντες καταπόνησης.

Ενέργειες

Η διαφύλαξη του γενετικού αποθέματος των κυπριακών δασών θα επιτευχθεί με τη λήψη μέτρων έναντι των παραγόντων που το απειλούν με εξαφάνιση, συρρίκνωση ή μείωση της παραλλακτικότητας του. Επιπρόσθετα από τα μέτρα που περιγράφονται σε άλλα κεφάλαια της παρούσας πολιτικής (προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, προστασία των δασών από βιοτικούς παράγοντες, προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή), θα εφαρμοσθούν και μέτρα ορθής χρήσης και διατήρησης του δασικού γενετικού υλικού, όπως η ελεγχόμενη μετακίνηση υλικού από μια περιοχή σε άλλη ανάλογα με τις απαιτήσεις των ειδών, η εγκατάσταση εκτός τόπου (ex-situ) φυτειών με ευρεία γενετική βάση καθώς και η μακροχρόνια φύλαξη αποθεμάτων αναπαραγωγικού υλικού που να καλύπτει το εύρος της εξάπλωσης του.

6. Ενίσχυση της δασικής αναψυχής και προαγωγή του δασοτουρισμού

Υφιστάμενη Κατάσταση

Στη σύγχρονη εποχή, οι περισσότεροι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να ζουν μακριά από τη φύση και την ύπαιθρο, σε ένα περιβάλλον τεχνητό, αστικοποιημένο και

βιομηχανοποιημένο, σε συνθήκες συνεχούς έντασης. Για τους λόγους αυτούς, η δασική αναψυχή αποκτά σήμερα εξέχουσα σημασία. Τα κρατικά δάση λόγω της ελεύθερης πρόσβασης που παρέχουν αλλά και των μοναδικών αισθητικών τους αξιών, κατέχουν κεντρική θέση στην παροχή ευκαιριών υπαίθριας αναψυχής. Ταυτόχρονα, προσφέρουν στον ξένο τουρίστα εναλλακτικές ευκαιρίες δραστηριοτήτων, και ευκαιρίες να γνωρίσει την κυπριακή φύση και την ύπαιθρο γενικότερα. Κατάλληλα σχεδιασμένα δάση μπορεί να εξυπηρετήσει και τους στόχους της προστασίας των δασών και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινού.

Η οικονομική αξία της προσφοράς δασικής αναψυχής και δασοτουρισμού εκτιμάται ότι είναι πολλαπλάσια από την αξία των παραγόμενων δασικών προϊόντων στην Κύπρο. Για τα κρατικά δάση, είναι μάλιστα αρκετά ψηλότερη από τον προϋπολογισμό δαπανών του Τμήματος Δασών.

Ο μεγάλος αριθμός επισκεπτών και η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών αναψυχής δημιουργεί κινδύνους για τη βιοποικιλότητα καθώς και κινδύνους πυρκαγιών.

Στόχος

Να συνεχίσει η προσφορά υψηλής ποιότητας υπηρεσιών δασικής αναψυχής και δασοτουρισμού χωρίς να επηρεάζονται άλλες προτεραιότητες της δασικής διαχείρισης, ιδιαίτερα της βιοποικιλότητας. Εκτός από την προστασία των δασών από την ανοργάνωτη περιπλάνηση των περιηγητών, η ενίσχυση της δασικής αναψυχής και η προαγωγή του δασοτουρισμού συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας, ιδιαίτερα της υπαίθρου.

Ενέργειες

Ο πιο πάνω στόχος θα επιτευχθεί με σχεδιασμό και ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών αναψυχής κατάλληλα κατανομημένων στο χώρο, σύμφωνα με αποδεκτές προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας, ώστε να ικανοποιείται στο μέγιστο δυνατό βαθμό η υπάρχουσα ζήτηση για αναψυχή στα κρατικά δάση. Στα ιδιωτικά δάση τούτο θα επιτυγχάνεται μέσω κατάλληλων προγραμμάτων, και παροχή οικονομικής και τεχνικής υποστήριξης από το Τμήμα Δασών.

Συστηματική συντήρηση, διαχείριση και συνεχής αναβάθμιση της ποιότητας των χώρων αναψυχής, ώστε να βρίσκονται σε ικανοποιητικά επίπεδα από απόψεως άνεσης, ασφάλειας και λειτουργικότητας. Ενόψει του ότι ήδη έχει δημιουργηθεί ένας μεγάλος αριθμός διευκολύνσεων, ιδιαίτερη σημασία θα δίδεται στην ποιοτική αναβάθμιση των υφιστάμενων διευκολύνσεων αναψυχής παρά στη δημιουργία νέων. Όλες οι κατασκευές θα σχεδιάζονται σωστά και όπου είναι απαραίτητο με τη βοήθεια άλλων ειδικών, ώστε αισθητικά να εντάσσονται πλήρως στο δασικό περιβάλλον και να βρίσκονται από απόψεως λειτουργικότητας, ασφάλειας και προδιαγραφών στο ψηλότερο δυνατό επίπεδο.

Η ανάπτυξη διευκολύνσεων αναψυχής σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, ιδιαίτερα σε αυτές που φιλοξενούν σπάνια είδη χλωρίδας ή πανίδας που ενδέχεται να υποφέρουν από καταπάτηση, υπερσυλλογή ή με άλλους τρόπους παρενόχληση – όπως φωλιές αρπακτικών- θα αποφεύγεται. Επιπρόσθετα, ο όλος σχεδιασμός θα είναι τέτοιος ώστε να προκαλείται η μικρότερη επίπτωση στο περιβάλλον τόσο από τις ίδιες τις κατασκευές όσο και από τη χρήση και διακίνηση των επισκεπτών.

Σε χώρους μαζικής ή εντατικής δασικής αναψυχής, όπως οι εκδρομικοί και κατασκηνωτικοί χώροι, θα επιδιώκεται παράλληλα η περιβαλλοντική ενημέρωση και διαφώτιση των επισκεπτών, αξιοποιώντας κατάλληλα μέσα, όπως ενημερωτικές πινακίδες και μικρού μήκους μονοπάτια.

Η ανάπτυξη, συντήρηση και λειτουργία διευκολύνσεων αναψυχής όπως τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και οι Βοτανικοί Κήποι που συνεπάγονται σημαντική οικονομική επένδυση, θα περιορίζεται στον ελάχιστο απαραίτητο αριθμό, δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στη συνεχή ποιοτική αναβάθμιση των υφισταμένων.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δίνεται σε δραστηριότητες αναψυχής που είναι οι πλέον φιλικές προς το περιβάλλον, όπως η φωτογράφιση, η μελέτη της φύσης και η απόλαυση του τοπίου. Επίσης θα μελετώνται και θα εισάγονται νέες δραστηριότητες αναψυχής που θα συμβάλλουν στην επίτευξη των ευρύτερων στόχων της δασικής πολιτικής και ενίσχυσης του τουρισμού και ιδιαίτερα στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης σε παραδασόβιες κοινότητες.

7. Διατήρηση της απασχόλησης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων

7.1 Διατήρηση της απασχόλησης στον τομέα των δασών και ιδιαίτερα των κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων

Υφιστάμενη κατάσταση

Η απασχόληση στον τομέα των δασών εκτός της οικονομικής σημασίας έχει και έντονο κοινωνικό χαρακτήρα αφού οι περισσότεροι από τους εργαζόμενους των οποίων η εργασία βασίζεται στα δάση είναι κάτοικοι της υπαίθρου. Στην περίπτωση των κύριων παραδασόβιων κοινοτήτων, ο κοινωνικός χαρακτήρας έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία αφού η διατήρηση και ανάπτυξη αυτών των κοινοτήτων ήταν και εξακολουθεί να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την προσφορά ευκαιριών απασχόλησης στο δάσος. Την ίδια όμως ώρα δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι η προστασία και διαχείριση των ίδιων των δασών σε ένα μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τους κατοίκους αυτών των κοινοτήτων.

Στόχος

Να συνεχίσει η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των κρατικών δασών για προσφορά εργασίας μέσα στα πλαίσια της οποίας θα καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για διατήρηση της απασχόλησης των κατοίκων της υπαίθρου και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων. Η απασχόληση των κατοίκων των παραδασόβιων κοινοτήτων θα βοηθήσει όχι μόνο στην αποφυγή της εγκατάλειψης της υπαίθρου αλλά και τα ίδια τα κρατικά δάση αφού διασφαλίζεται ότι θα εξευρίσκεται το εκάστοτε απαραίτητο ωρομίσθιο εργατικό προσωπικό για τις εργασίες της προστασίας και διαχείρισης τους.

Ενέργειες

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των κρατικών δασών για προσφορά εργασίας θα επιτευχθεί με την προώθηση των κατάλληλων διαχειριστικών και άλλων αναπτυξιακών μέτρων.

Η διατήρηση της απασχόλησης των κατοίκων των παραδασόβιων κοινοτήτων τόσο σ'ότι αφορά την άμεση εργοδότηση από το Τμήμα Δασών όσο και σ'ότι αφορά την ανάθεση εργασιών με την αγορά υπηρεσιών θα επιτευχθεί με την προώθηση κατάλληλων πρακτικών και κριτηρίων έχοντας βέβαια υπόψη τις σχετικές δυσκολίες.

Επίσης θα καταβάλλεται προσπάθεια για προώθηση μέτρων μέσα από ευρωπαϊκά ή άλλα προγράμματα για ενθάρρυνση οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το δάσος ή τα δασικά προϊόντα και υπηρεσίες.

7.2 Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων

Υφιστάμενη κατάσταση

Οι κοινότητες των ορεινών περιοχών και ειδικά οι παραδασόβιες κοινότητες συνεχίζουν να πλήττονται από την αστυφιλία και να ακολουθούν φθίνουσα πορεία. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα και διάφορες ελλείψεις που είναι αιτία για την κατάσταση αυτή. Μπορεί να μη συγκαταλέγεται στα σοβαρά προβλήματα, είναι όμως χαρακτηριστική η απουσία ενός οργανωμένου πάρκου και η έλλειψη κάποιου σχεδίου για το πράσινο εντός των ορίων ανάπτυξης αυτών των κοινοτήτων. Είναι ακόμη εντονότερη η έλλειψη οποιασδήποτε συντήρησης του υπάρχοντος πρασίνου με αποτέλεσμα σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις να ελλοχεύουν και κίνδυνοι.

Στόχος

Να συνεχίσει και/ή να ενισχυθεί η συμβολή των δασών και η εκτέλεση έργων που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών και ιδιαίτερα των παραδασόβιων κοινοτήτων. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου βοηθά στην ευημερία και σε κάποιο βαθμό στον περιορισμό της αστυφιλίας.

Ενέργειες

Ο σχεδιασμός της διαχείρισης και ανάπτυξης των δασών θα περιλαμβάνει δράσεις και έργα που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου.

Θα παρέχεται κάθε δυνατή τεχνική βοήθεια για την ετοιμασία και υλοποίηση σχεδίων τόσο για τη δημιουργία μικρών οργανωμένων πάρκων όσο και για την εγκατάσταση και συντήρηση του πρασίνου στις ορεινές και κυρίως στις παραδασόβιες κοινότητες. Επίσης θα παραχωρούνται δωρεάν δενδρύλλια και θα διασφαλίζεται η προμήθεια καυσοξύλων.

8. Ενίσχυση του ρόλου των δασών σχετικά με την προστασία των εδαφών και των υδάτων

8.1 Ενίσχυση της προστασίας των εδαφών

Υφιστάμενη κατάσταση

Τα δασικά εδάφη της Κύπρου χαρακτηρίζονται ως αβαθή και μικρής παραγωγικότητας. Ο κυριότερος παράγοντας που οδήγησε σ' αυτήν την κατάσταση είναι η έντονη διάβρωση η οποία είναι συνεπακόλουθο της συνδυασμένης δράσης αφενός μεν των μεγάλων κλίσεων και αφετέρου των πυρκαγιών και της υπερβόσκησης.

Τα δάση με την κάλυψη που προσφέρουν προστατεύουν τα δασικά εδάφη από τη διάβρωση και ταυτόχρονα αποτρέπουν τη δημιουργία πλημμυρικών φαινομένων στα γεωργικά εδάφη και στους οικισμούς που βρίσκονται στα κατόντη τους.

Η εδαφογένεση είναι διαδικασία πολύ αργή, ειδικά σε ξηρικά περιβάλλοντα, όπως της Κύπρου. Το έδαφος μαζί με το νερό είναι οι σημαντικότεροι φυσικοί πόροι για την ύπαρξη και την ανάπτυξη της δασικής βλάστησης και τη διατήρηση των δασικών ενδιαιτημάτων. Η μεγαλύτερη απειλή για τα δασικά εδάφη είναι η διάβρωση που προκαλείται κυρίως μετά την καταστροφή των δασών από τις πυρκαγιές αλλά και άλλους παράγοντες όπως η υπερβόσκηση.

Στόχος

Να προστατευθούν τα δασικά εδάφη από τη διάβρωση με την κατάλληλη διαχείριση των δασών και συγκεκριμένα με την αύξηση της εδαφοκάλυψης καθώς και με την προστασία των δασών από τις δασικές πυρκαγιές και την εκτέλεση όλων των απαραίτητων αντιδιαβρωτικών έργων σε περιοχές με υψηλό κίνδυνο διάβρωσης. Η προστασία των δασικών εδαφών θα συμβάλει στην ουσιαστική βελτίωση των δασών και στην ανάσχεση της απερίημωσης.

Ενέργειες

Η προστασία του εδάφους θα επιτευχθεί με τη διατήρηση της κάλυψης του εδάφους με δασική βλάστηση και την κατασκευή αντιδιαβρωτικών έργων κατά μήκος ρεμάτων που παρατηρούνται έντονα χειμαρρώδη φαινόμενα όσο και σε βραχώδεις εκτάσεις με μεγάλες κλίσεις. Εκεί όπου απαιτείται, κρατικά δάση θα κηρύσσονται ως προστατευτικά για να καθίσταται η προστασία του εδάφους από τη διάβρωση ο κύριος διαχειριστικός σκοπός.

Αντιδιαβρωτικά μέτρα επίσης θα λαμβάνονται και σε καμένες περιοχές και σε περιοχές με μεγάλη κλίση, όπου υπάρχει μικρός βαθμός εδαφοκάλυψης έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται η διάβρωση των εδαφών και ταυτόχρονα να αποτρέπονται πλημμυρικά φαινόμενα με καταστροφικές συνέπειες σε οικισμούς και γεωργικές εκτάσεις στα κατόντη.

Επίσης κατά τις υλοτομίες και άλλες δασοκομικές επεμβάσεις θα αποφεύγεται η αποψίλωση της βλάστησης για να μην εκτίθεται το έδαφος στο αέρα και στη βροχή και κατά αυτόν τον τρόπο να αποφεύγεται η διάβρωση και η υποβάθμισή του.

8. 2 Ενίσχυση της προστασίας των υδάτων

Υφιστάμενη κατάσταση

Το δάσος είναι ο βασικός ρυθμιστής του υδρολογικού κύκλου γιατί εκτός από την κατανάλωση νερού από τα ίδια τα φυτά επηρεάζει την επιφανειακή απορροή, την εξάτμιση και τη διήθηση του ύδατος εντός του εδάφους. Έχει διαπιστωθεί ότι το δάσος συγκρατεί ένα μεγάλο μέρος της βροχής (περίπου το 30% ανάλογα με το είδος της βλάστησης) και με αυτόν τον τρόπο μειώνει την επιφανειακή απορροή αποτρέποντας τη διάβρωση. Το δάσος συμβάλει επίσης στην ποιοτική και ποσοτική ενίσχυση των υπόγειων υδάτων, αφού με τη βοήθεια της βλάστησης μία μεγάλη ποσότητα της βροχής (περίπου το 15%) απορροφάται από το έδαφος και διηθείται με φυσικό τρόπο.

Ως εκ τούτου και λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περισσότερες δασικές εκτάσεις της Κύπρου βρίσκονται μέσα σε λεκάνες απορροής που καταλήγουν σε φράγματα, τα δάση ασκούν σημαντική επίδραση τόσο επί της ποιότητας όσο και επί των διαθεσίμων αποθεμάτων νερού.

Στόχος

Να ενισχυθεί η συμβολή των δασών τόσο στη βελτίωση της ποιότητας όσο και στην αύξηση των διαθεσίμων αποθεμάτων νερού. Κατά τον τρόπο αυτό τα δάση θα συμβάλουν στη βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων πόρων.

Ενέργειες

Η προστασία των υδάτινων πόρων θα επιτευχθεί με την άσκηση της κατάλληλης διαχείρισης των δασών καθώς και με τη διατήρηση τους ως χώρων απαλλαγμένων από ρυπογόνες ουσίες. Εκεί όπου απαιτείται κρατικά δάση θα κηρύσσονται ως προστατευτικά για να καθίσταται η προστασία των υδάτινων πόρων ο κύριος διαχειριστικός σκοπός. Επίσης λόγω των περιορισμένων αποθεμάτων, οι υδάτινοι πόροι εντός δασικών εκτάσεων θα χρησιμοποιούνται μόνο για σκοπούς ύδρευσης και όταν υπάρχει αποδεδειγμένα πραγματική ανάγκη.

9. Παραγωγή ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων

9.1 Παραγωγή ξυλείας

Υφιστάμενη κατάσταση

Η ξυλεία είναι ένα από τα βασικά προϊόντα των δασών. Εξαγωγή ξυλείας γίνεται μόνο από τα παραγωγικά δάση. Παρόλο που η ξυλεία που παράγεται είναι σχετικά πολύ μικρή, συγκρινόμενη με τις συνολικές ανάγκες της αγοράς της Κύπρου, εντούτοις παίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση των παραδασόβιων κοινοτήτων με την προσφορά εργασίας, καθώς και με τη διάθεση πρώτης ύλης στα μικρά τοπικά πριστήρια.

Η ετήσια ποσότητα της ξυλείας που εξάγεται από τα κρατικά δάση καθορίζεται μετά από απογραφή των παραγωγικών δασών που γίνεται κάθε δέκα χρόνια και αποβλέπει στην αειφόρο παραγωγή ξυλείας. Η υλοτομία των δέντρων γίνεται στα

πλαίσια της καλλιεργητικής φροντίδας ο σκοπός της οποίας είναι η βελτίωση του δάσους και η υποβοήθηση της φυσικής αναγέννησης.

Στόχος

Να παράγεται η μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα ξυλείας από τα παραγωγικά κρατικά δάση, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη την αρχή της δασοπονίας των πολλαπλών σκοπών, έτσι που να ικανοποιούνται τουλάχιστον οι ανάγκες των μικρών τοπικών πριστηρίων (για παραγωγή ξυλείας για παραδοσιακές χρήσεις) και των μονάδων παραγωγής καρβούνων που βρίσκονται σε παραδασόβιες κοινότητες καθώς και οι ανάγκες σε καυσόξυλα των κατοίκων αυτών των κοινοτήτων. Η παραγωγή ξυλείας από τα δάση συμβάλλει έστω και περιορισμένα στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με τον καθορισμό του ετήσιου λήμματος (της ξυλείας που θα λαμβάνεται από τα δάση) από τις εκάστοτε παραγωγικές περιοχές. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ξυλαπόθεμα είναι κάτω του κανονικού, το λήμμα πάντοτε θα είναι μικρότερο από την ετήσια προσαύξηση. Δεν θα υπάρχει καθορισμός λήμματος από τις άλλες περιοχές. Απόληψη ξυλείας από τις άλλες περιοχές θα γίνεται μόνο για την εξυπηρέτηση άλλων σκοπών όπως η απομάκρυνση εισβλητικών και ξενικών ειδών, η κατασκευή δασικών δρόμων και αντιπυρικών λωρίδων, η απομάκρυνση νεκρών δέντρων και η συλλογή της καμένης ξυλείας μετά από πυρκαγιές. Στην περίπτωση που η απόληψη ξυλείας από τις άλλες περιοχές είναι σημαντική, δυνατό να αναθεωρείται το λήμμα των παραγωγικών περιοχών.

9.2 Παραγωγή άλλων δασικών προϊόντων

Υφιστάμενη κατάσταση

Τα δάση της Κύπρου εκτός την ξυλεία παράγουν και πλήθος από άλλα προϊόντα εκ των οποίων τα πιο σημαντικά είναι το νερό, το θήραμα, τα μανιτάρια, τα αρωματικά φυτά, τα χριστουγεννιάτικα δέντρα και το μέλι των οποίων η αγοραία αξία πιθανότατα να είναι μεγαλύτερη από αυτήν του ξύλου.

Τα δάση συμβάλλουν σημαντικά στην παραγωγή μελιού με την πλούσια ανθοφορία των μελισσοκομικών θάμνων και φυτών. Αρχές της άνοιξης μεγάλος αριθμός μελισσιών μεταφέρεται εντός ή πλησίον δασικών εκτάσεων.

Η συλλογή των μανιταριών από τα δάση γίνεται ελεύθερα χωρίς καταβολή τέλους και χωρίς κανένα περιορισμό στην ποσότητα. Τα χριστουγεννιάτικα δέντρα παράγονται από τις αραιώσεις των αναδασώσεων, στα πλαίσια των καλλιεργητικών επεμβάσεων των νεαρών συστάδων. Η ρίγανη είναι το σημαντικότερο αρωματικό φυτό των δασών της Κύπρου.

Στόχος

Να εξασφαλίζεται μέσω της κατάλληλης διαχείρισης των δασών η συνέχιση της παραγωγής όλων των μη ξυλωδών προϊόντων. Η παραγωγή μη ξυλωδών προϊόντων εξασφαλίζει ένα πρόσθετο εισόδημα στους κατοίκους των παραδασόβιων κοινοτήτων και παράλληλα συμβάλλει στην ανάπτυξη δασικής συνείδησης.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με την κατάλληλη διαχείριση καθώς και με τις κατάλληλες ρυθμίσεις ειδικά σε ότι αφορά τη συλλογή αυτών των προϊόντων. Όταν οι συνθήκες το απαιτούν και συγκεκριμένα για σκοπούς προστασίας της βιοποικιλότητας ή και του οικοσυστήματος, η ρύθμιση δυνατόν να περιλάβει και την πλήρη απαγόρευση της συλλογής ή να περιορίσει τη συλλογή σε καθορισμένες περιοχές.

10. Κατασκευή και βελτίωση έργων υποδομής

10.1 Κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση δασικών κτιρίων

Υφιστάμενη κατάσταση

Το Τμήμα Δασών διατηρεί ένα άρτιο οργανωμένο δίκτυο δασικών σταθμών και γραφείων, με την πλέον κατάλληλη γεωγραφική κατανομή η οποία καθιστά την προστασία και διαχείριση των κρατικών δασών αποτελεσματική. Διατηρεί επίσης αριθμό δασικών κατοικιών, αποθηκών, πυροφυλακίων και διάφορων άλλων βοηθητικών κτιρίων όπως υπόστεγα πυροσβεστικών και άλλων οχημάτων, μηχανουργεία, ξυλουργεία, εργαστήρια και χώρους υγιεινής.

Ορισμένοι δασικοί σταθμοί στεγάζονται σε πολύ παλαιά κτίρια, με στατικά προβλήματα και είναι ασύμφορη η βελτίωση τους, για αυτό θα πρέπει σταδιακά να αντικατασταθούν, ενώ πολλοί άλλοι θα πρέπει να βελτιωθούν και επεκταθούν για να καλύπτουν τις στεγαστικές ανάγκες του προσωπικού. Επίσης οι δασικές κατοικίες στην πλειοψηφία τους είναι πολύ παλιές και χρήζουν βελτίωσης ή εκτεταμένης συντήρησης. Αριθμός κατοικιών, κυρίως στο Σταυρό της Ψώκας και τα Πλατάνια, δεν κατοικούνται με αποτέλεσμα να υφίστανται μεγαλύτερη φθορά.

Στόχος

Να ανεγερθούν νέα και να βελτιωθούν και εκσυγχρονιστούν τα υφιστάμενα δασικά κτίρια για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του προσωπικού του Τμήματος και των αναγκών προστασίας και διαχείρισης των δασών. Η ανέγερση νέων, η βελτίωση και συντήρηση υφιστάμενων δασικών κτιρίων θα βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας του προσωπικού του Τμήματος Δασών και θα συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας καθώς και στην αποτελεσματικότερη προστασία και διαχείριση των δασών.

Ενέργειες

Ο πιο πάνω στόχος θα επιτευχθεί με την ετοιμασία σχετικού προγράμματος ανέγερσης, βελτίωσης και συντήρησης δασικών κτιρίων. Νέοι δασικοί σταθμοί θα ανεγείρονται όταν οι υφιστάμενοι είναι πολύ παλαιοί με στατικά προβλήματα που καθιστούν ασύμφορη τη βελτίωση τους ή τα ενοικιαζόμενα κτίρια είναι ακατάλληλα και δεν υπάρχουν άλλα κατάλληλα διαθέσιμα κτίρια στην περιοχή. Όπου είναι απαραίτητο θα εξασφαλίζονται οι υπηρεσίες αρχιτεκτόνων ή/και πολιτικών μηχανικών. Επίσης θα δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην προσαρμογή των κτιρίων στο περιβάλλον και θα λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι απόψεις άλλων αρμόδιων υπηρεσιών.

10.2 Κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση κύριων δασικών δρόμων

Υφιστάμενη κατάσταση

Οι δρόμοι είναι απαραίτητοι τόσο για την προστασία όσο και για τη διαχείριση ενός δάσους. Χωρίς τη διάνοιξη δρόμων δεν μπορεί να υπάρξει διαχείριση. Οι δασικοί δρόμοι αναλόγως του σκοπού που εξυπηρετούν ο οποίος καθορίζει και το πλάτος καθώς και την κατάσταση του οδοστρώματος, διακρίνονται σε κύριους δασικούς δρόμους, σε δρόμους προσπέλασης και σε εξαγωγικούς δρόμους. Οι κύριοι δασικοί δρόμοι, μέρος των οποίων είναι ασφαλτοστρωμένοι και/ή συνδέουν ορεινές κοινότητες, εξυπηρετούν και το αγροτικό οδικό δίκτυο. Οι δρόμοι προσπέλασης εξυπηρετούν αποκλειστικά την προστασία και διαχείριση των δασών, ενώ οι εξαγωγικοί δρόμοι την εξαγωγή ξυλείας. Οι εξαγωγικοί δρόμοι είτε αναβαθμίζονται σε δρόμους προσπέλασης είτε εγκαταλείπονται για επανεγκατάσταση της βλάστησης.

Στόχος

Να συνεχίσει η κατασκευή νέων δασικών δρόμων και η βελτίωση και συντήρηση υφιστάμενων κύριων δασικών δρόμων λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι πρέπει να αποφεύγεται ο κατακερματισμός και η υποβάθμιση του τοπίου, με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία και διαχείριση των δασών αλλά και τη διευκόλυνση του κοινού που επισκέπτεται τα δάση ή διακινείται μέσα από αυτά.

Ενέργειες

Η κατασκευή νέων δρόμων θα συνεχισθεί και θα καλύψει κατά προτεραιότητα δασικές περιοχές που γειτνιάζουν με ιδιωτικά κτήματα και στις οποίες ο κίνδυνος έκρηξης δασικών πυρκαγιών είναι μεγαλύτερος. Επίσης, εκεί όπου είναι απαραίτητο, θα συνεχισθούν η διαπλάτυνση υφιστάμενων δασικών δρόμων για να διευκολύνεται η πρόσβαση μεγάλων πυροσβεστικών οχημάτων σε περίπτωση πυρκαγιάς καθώς και η βελτίωση και ασφαλτόστρωση δασικών δρόμων που συνδέουν κοινότητες ή περιοχές που χρησιμοποιούνται ευρέως από το κοινό.

11. Ενίσχυση της δασικής εκπαίδευσης, της διαφώτισης και προαγωγή της δασικής έρευνας

11.1 Αναβάθμιση της δασικής εκπαίδευσης

Υφιστάμενη κατάσταση

Το Δασικό Κολλέγιο το οποίο λειτουργεί ως περιφερειακό κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το μόνο ίδρυμα που προσφέρει πρόγραμμα σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο της Δασοπονίας. Επίσης προσφέρει προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης για τους δασικούς υπαλλήλους του Τμήματος Δασών καθώς και σε υπαλλήλους δασικών υπηρεσιών χωρών του εξωτερικού. Λειτουργεί και ως κέντρο εκπαίδευσης για το ωρομίσθιο προσωπικό του Τμήματος Δασών.

Στο Δασικό Κολλέγιο προσφέρονται τρία προγράμματα σπουδών, το Τριετές πρόγραμμα που οδηγεί σε απόκτηση του Διπλώματος στη Δασοπονία, το Ανώτερο Εξαμηνιαίο Πρόγραμμα για την απόκτηση του Ανώτερου Διπλώματος στην

Δασοπονία (προσφέρεται μόνο για ξένους σπουδαστές) και το Μικρής Διάρκειας Πρόγραμμα για την απόκτηση του Πιστοποιητικού στη Δασοπονία (προσφέρεται μόνο για ξένους σπουδαστές).

Στόχος

Να αναβαθμίζεται συνεχώς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Δασικού Κολλεγίου έτσι ώστε να μπορεί να προσφέρει στους δασικούς μαθητευομένους και σπουδαστές την ποιοτική εκείνη ακαδημαϊκή και πρακτική εκπαίδευση που να ανταποκρίνεται τόσο στις ανάγκες της σύγχρονης και πολυδιάστατης δασοπονίας όσο και στις απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας για μια ποιοτικά καλύτερη ζωή. Η αναβάθμιση της δασικής εκπαίδευσης αποτελεί τη βάση για την ορθολογιστική διαχείριση των δασών καθώς και το εργαλείο με το οποίο θα επιτευχθούν οι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι της δασικής πολιτικής.

Ενέργειες

Η αναβάθμιση της δασικής εκπαίδευσης θα επιτευχθεί μέσα από το συνεχή εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Δασικού Κολλεγίου καθώς και την εισαγωγή νέων αντικειμένων που θα πηγάζουν από τις ανάγκες και απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας και δασοπονίας των πολλαπλών σκοπών. Επιπρόσθετα το διδακτικό προσωπικό θα τυγχάνει συνεχούς εκπαίδευσης σε θέματα σχετικά με νέα αντικείμενα ώστε να μπορεί να παρέχει στους σπουδαστές την καλύτερη δυνατή αναβαθμισμένη εκπαίδευση.

Πέραν της αναβάθμισης του εκπαιδευτικού προγράμματος του Δασικού Κολλεγίου θα υποστηριχθούν και οι προσπάθειες για προσφορά από το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου πτυχιακού προγράμματος σπουδών με γνωστικό αντικείμενο τη Δασολογία.

Συνέχιση και σύσφιξη της συνεργασίας με ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού καθώς και αξιοποίηση των διαφόρων ευρωπαϊκών και άλλων διεθνών εκπαιδευτικών προγραμμάτων

11.2 Εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού

Υφιστάμενη κατάσταση

Στο Τμήμα Δασών λειτουργεί από το 2005 ο θεσμός του Πυρήνα Μάθησης που έχει ως σκοπό τη βελτίωση του μαθησιακού πεδίου εντός του Τμήματος. Τα μέλη του Πυρήνα Μάθησης έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτική σειρά μαθημάτων που διοργανώθηκαν από την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης και τα οποία αφορούσαν θέματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προσωπικού εντός του Οργανισμού. Ο Πυρήνας Μάθησης έχει ως ρόλο να εφαρμόζει όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες για τη διάγνωση των αναγκών μάθησης μέσα στο Τμήμα και να ετοιμάζει ολοκληρωμένες προτάσεις για επιμορφωτικά μαθήματα. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα μαζί με τις απαιτούμενες δαπάνες για την υλοποίησή του, αποστέλλεται για έγκριση στο Υπουργείο Οικονομικών. Η υλοποίηση των εγκριθέντων από το Υπουργείο Οικονομικών επιμορφωτικών προγραμμάτων είναι αποκλειστική ευθύνη του Πυρήνα Μάθησης.

Εκπαίδευση και επιμόρφωση παρέχεται και στο ωρομίσθιο προσωπικό κυρίως σε θέματα πυροπροστασίας καθώς και σε θέματα σχετικά με την ασφάλεια και υγεία στους χώρους εργασίας.

Στόχος

Να επιμορφώνεται συνεχώς όλο το προσωπικό του Τμήματος Δασών, υπάλληλοι και ωρομίσθιοι, σε θέματα που σχετίζονται άμεσα με τα καθήκοντα της θέσης που κατέχουν καθώς και με τις προτεραιότητες της δασικής πολιτικής. Η επιμόρφωση του προσωπικού θα συμβάλει στην καλύτερη εκτέλεση των εργασιών και στην αύξηση της παραγωγικότητας.

Ενέργειες

Η συνεχής επιμόρφωση των υπαλλήλων θα διασφαλισθεί με την ενδυνάμωση του θεσμού του Πυρήνα Μάθησης και την καταβολή κάθε δυνατής προσπάθειας για υλοποίηση των καταρτιζόμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Θα αναβαθμίζονται τα προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού που προσφέρει το Δασικό Κολλέγιο ενώ θα καταβληθεί προσπάθεια για ετοιμασία εκπαιδευτικού προγράμματος για κάθε θέση εργασίας. Επίσης θα υπάρχει αξιοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων και άλλων προγραμμάτων στα οποία συμμετέχει ή υλοποιεί το Τμήμα Δασών καθώς και συνεχής ενθάρρυνση του προσωπικού να παρακολουθούν με δική τους πρωτοβουλία εκπαιδευτικά προγράμματα που σχετίζονται άμεσα με τα καθήκοντα τους. Για το ωρομίσθιο προσωπικό θα συνεχίσει η εκπαίδευση και επιμόρφωση στα θέματα της πυροπροστασίας καθώς και στα θέματα της ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας.

11.3 Ενίσχυση της διαφώτισηςΥφιστάμενη κατάσταση

Η διαφώτιση αποτελεί το εργαλείο προβολής της σημασίας και του ρόλου των δασών έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η ανάγκη διατήρησης και προστασίας των δασών. Είναι ένα από τα κύρια μέσα για την ανάπτυξη δασικής/περιβαλλοντικής συνείδησης και γενικά για την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Το έργο της διαφώτισης μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τη δημοσιότητα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, την πληροφόρηση με τη βοήθεια κατάλληλου διαφωτιστικού υλικού και τις εκδηλώσεις δασικού περιεχομένου.

Στόχος

Να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο οι προσπάθειες ενημέρωσης του κοινού για τη σημασία και το ρόλο των δασών. Με την ανάπτυξη δασικής/περιβαλλοντικής συνείδησης ως αποτέλεσμα της ενημέρωσης όλοι οι ενδιαφερόμενοι και γενικά το κοινό με τις αποφάσεις και τις ενέργειες τους θα στηρίζουν τη διατήρηση και προστασία των δασών.

Ενέργειες

Η αύξηση της ευαισθητοποίησης της κυπριακής κοινωνίας θα επιτευχθεί με την ενίσχυση των διαφωτιστικών εκστρατειών τόσο για τα θέματα της προστασίας των δασών όσο και για τη σημασία και το ρόλο των δασών αξιοποιώντας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σχολεία καθώς και οργανωμένα σύνολα. Επίσης θα αξιοποιηθούν το διαδίκτυο, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, καθώς και άλλες εγκαταστάσεις όπως οι εγκαταστάσεις παροχής διευκολύνσεων αναψυχής και

οι βοτανικοί κήποι. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην περιβαλλοντική εκπαίδευση καθώς και στη διάθεση του κατάλληλου διαφωτιστικού υλικού.

11.4 Προαγωγή της δασικής έρευνας

Υφιστάμενη κατάσταση

Η δασική έρευνα αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την αποτελεσματική και αειφορική διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων αφού συμβάλλει στην ποιοτική και ποσοτική αύξηση των παραγομένων από τα δάση προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η έλλειψη δασικού ερευνητικού κέντρου ή/και δασολογικής σχολής αποτελεί σοβαρή αδυναμία για την ανάπτυξη και προαγωγή της δασικής έρευνας στην Κύπρο.

Στόχος

Να αναπτυχθεί και προωθηθεί η δασική έρευνα και ειδικά η εφαρμοσμένη έρευνα στους σημαντικούς τομείς της κυπριακής δασοπονίας. Οι γνώσεις και οι πληροφορίες που θα αποκτηθούν από την έρευνα θα βοηθήσουν στην επίλυση σοβαρών προβλημάτων/αδυναμιών που αντιμετωπίζει η κυπριακή δασοπονία.

Ενέργειες

Η προαγωγή της δασικής έρευνας μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την συζητούμενη πρόταση για δημιουργία Σχολής με γνωστικό αντικείμενο τη Δασολογία στο ΤΕΠΑΚ. Αν τελικά η πρόταση αυτή δεν υλοποιηθεί θα μπορούσε να εξετασθεί και η δημιουργία Κέντρου Δασικών Ερευνών ή ως έσχατη λύση να ενδυναμωθεί ο Τομέας Ερευνών του Τμήματος Δασών. Ανεξάρτητα όμως από τις ενέργειες αυτές θα προωθηθεί συνεργασία του Τμήματος Δασών με αναγνωρισμένα ερευνητικά ή εκπαιδευτικά ιδρύματα τόσο της Κύπρου όσο και του εξωτερικού και η συμμετοχή σε διεθνή ή περιφερειακά ερευνητικά προγράμματα. Επίσης θα ενθαρρύνεται και θα παρέχεται κάθε δυνατή βοήθεια σε μεταπτυχιακούς σπουδαστές και ερευνητές, ντόπιους και ξένους. Θα δοθεί έμφαση και προτεραιότητα στην εφαρμοσμένη έρευνα σε θέματα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και σημασία για την κυπριακή δασοπονία.

12. Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή και τη διεθνή δασική πολιτική

12.1 Ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή δασική πολιτική

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) το 2004 έχει εισαγάγει νέους θεσμούς, υποχρεώσεις, δικαιώματα και πρακτικές που επηρέασαν και το δασικό τομέα.

Παρόλο που η Συνθήκη της Ε.Ε. δεν περιλαμβάνει μια κοινή δασική πολιτική, υπάρχουν πρόνοιες που αφορούν τα δάση κάτω από άλλες πολιτικές όπως είναι η Περιβαλλοντική, η Κοινή Γεωργική Πολιτική και η Πολιτική για το Εμπόριο.

Στα πλαίσια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, έχει γίνει εναρμόνιση με τη νομοθεσία της Ε.Ε. σε ότι αφορά τους τομείς δραστηριοτήτων του Τμήματος Δασών. Η εναρμόνιση όμως είναι μια εργασία συνεχής.

Στόχος

Να υπάρχει συνεχής ευθυγράμμιση των εθνικών πολιτικών με τις πολιτικές της Ε.Ε. για τα θέματα των δασών και του δασικού τομέα καθώς και δυναμική υποστήριξη των εθνικών θέσεων κατά τις συζητήσεις στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. Η εναρμόνιση ούτως ή άλλως είναι υποχρεωτική, θα υπάρχει όμως κατά κανόνα ενίσχυση των εθνικών πολιτικών τουλάχιστο για τα δάση.

Ενέργειες

Ο πιο πάνω στόχος θα επιτευχθεί με την ενεργό συμμετοχή της Κύπρου στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. και σε άλλες συναντήσεις που συζητούνται και λαμβάνονται αποφάσεις για τα δάση και το δασικό τομέα.

Οι εθνικές θέσεις θα διαμορφώνονται στη βάση ότι θα υποστηρίζονται και/ή προωθούνται θέσεις που στηρίζουν την προστασία των δασών καθώς και τον περιβαλλοντικό και κοινωνικό ρόλο των δασών. Επίσης θα υποστηρίζεται η θέση όπως η χρηματοδότηση καλύπτει και τα κρατικά δάση.

12.2 Ευθυγράμμιση με τη διεθνή δασική πολιτική

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ο διεθνής διάλογος για τα δάση, τόσο σε περιφερειακό επίπεδο (Forest Europe - Υπουργικές Διασκέψεις για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη) όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (UNFF- Φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα δάση), παρακολουθείται στο επίπεδο του δυνατού.

Τα τελευταία χρόνια, το εύρος των δασικών και άλλων σχετικών με τα δάση διεθνών στόχων αλλά και οι διεθνείς συμφωνίες που απασχολούν είτε στην άμεση είτε στην έμμεση προστασία των δασών έχουν αυξηθεί.

Οι κυριότερες από αυτές τις συμφωνίες είναι η Διεθνής Συμφωνία για την Τροπική Ξυλεία του 2006, οι Συμφωνίες για την Εμπορία Ξυλείας και Προϊόντων Ξυλείας, η Σύμβαση για την αλλαγή του κλίματος, (UNFCCC) η Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλομορφία (CBD), η Σύμβαση για την αντιμετώπιση της απερήμωσης (UNCCD), κλπ.

Στόχος

Να υπάρχει συνεχής ευθυγράμμιση των εθνικών πολιτικών με τη διεθνή δασική πολιτική, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ακόμη και για τις δεσμεύσεις που δεν είναι νομικά υποχρεωτικές για τις οποίες η προσπάθεια θα είναι στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Με την ευθυγράμμιση θα υπάρξουν θετικές επιδράσεις επί των δασών της Κύπρου.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με τη συνεχή παρακολούθηση και τη συμμετοχή στο μέτρο του δυνατού στο διεθνή διάλογο για τα δάση. Επίσης θα λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την υλοποίηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων των απορρεόντων από οποιασδήποτε μορφής (νομικά δεσμευτικών ή όχι) Συμφωνιών.

13. Βελτίωση και Ενίσχυση του πλαισίου της πολιτικής καθώς και του διοικητικού και θεσμικού πλαισίου

13.1 Ετοιμασία και Εφαρμογή Εθνικού Δασικού Προγράμματος

Υφιστάμενη Κατάσταση

Το Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα (ΕΔΠ) αποτελεί βασικό εργαλείο προγραμματισμού στο οποίο καθορίζονται τα μέτρα, οι δράσεις και οι δραστηριότητες για την εφαρμογή της δασικής πολιτικής.

Το εν ισχύ ΕΔΠ το οποίο είναι δεκαετές ετοιμάστηκε από το Τμήμα Δασών με τη βοήθεια και συνεργασία εμπειρογνομένων του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO). Ετοιμάστηκε το 1999 και εφαρμόστηκε άμεσα (2000) παρόλο που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο δύο χρόνια μετά (2002).

Στόχος

Να συνεχίσει η εφαρμογή, η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η τακτική αναθεώρηση του ΕΔΠ. Με την εφαρμογή του ΕΔΠ θα διασφαλισθεί κατά το καλύτερο ότι θα υλοποιηθούν οι σκοποί της δασικής πολιτικής για ανάπτυξη του δασικού τομέα και βελτίωση της αειφόρου διαχείρισης των δασών.

Ενέργειες

Το ΕΔΠ πρέπει να είναι βασισμένο στις εκάστοτε αρχές και κατευθυντήριες γραμμές διεθνών και περιφερειακών συμφωνιών, διακηρύξεων και ψηφισμάτων καθώς και στις αρχές της ολιστικής δασικής διαχείρισης, της διατομεακής προσέγγισης, της συμμετοχής όλων των θεσμικών και κοινωνικών εταίρων μέσω διαβουλεύσεων καθώς και ευθυγραμμισμένο με τις εθνικές νομοθεσίες, πολιτικές και στρατηγικές ανάπτυξης.

Το ΕΔΠ θα αναθεωρείται οποτεδήποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο αλλά όχι αργότερα από 10 χρόνια από την τελευταία αναθεώρηση. Η αναθεώρησή του θα λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις στο δασικό τομέα καθώς και τις αλλαγές στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Η παρακολούθηση της εφαρμογής του θα γίνεται πάνω σε ετήσια βάση χρησιμοποιώντας τα κριτήρια και δείκτες αξιολόγησης και μέτρησης της προόδου επίτευξης της αειφόρου δασικής διαχείρισης.

13.2 Ετοιμασία διαχειριστικών σχεδίων

Υφιστάμενη κατάσταση

Το διαχειριστικό σχέδιο είναι το εργαλείο που θέτει τους γενικούς κανόνες διαχείρισης του δάσους στο σύνολο του και αποβλέπει στην καλύτερη οργάνωση και προγραμματισμό των εργασιών με απώτερο σκοπό την επίτευξη του κύριων διαχειριστικών σκοπών. Τα πρώτα διαχειριστικά σχέδια εκπονήθηκαν κατά την περίοδο της αγγλικής αποικιοκρατίας και επικεντρώνονταν αποκλειστικά στην παραγωγή ξυλείας. Μετά την ανεξαρτησία, η σύνταξη διαχειριστικών σχεδίων περιορίστηκε σε ευαίσθητα οικοσυστήματα μεγάλης σχετικά οικολογικής αξίας λόγω του περιορισμένου ανθρώπινου δυναμικού του Τμήματος Δασών.

Με την ένταξη δασικών περιοχών εντός του Δικτύου "Natura 2000", η ετοιμασία διαχειριστικών σχεδίων καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική προκειμένου να επιτευχθεί

η προστασία και η ορθολογική διαχείριση των οικοτόπων καθώς και των ειδών της άγριας χλωρίδας και πανίδας.

Λόγω ακριβώς της χρησιμότητας των διαχειριστικών σχεδίων στο σχεδιασμό της διαχείρισης, η εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για όλα τα κρατικά δάση έχει καταστεί νομικά υποχρεωτική. Τα διαχειριστικά σχέδια υιοθετούνται από τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος με γνωστοποίηση που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Στόχος

Να ετοιμαστούν ολοκληρωμένα διαχειριστικά σχέδια για όλα τα κρατικά δάση τα οποία θα καλύπτουν όλες τις δασικές λειτουργίες και τα οποία θα αποτελούν το βασικό εργαλείο μέσω του οποίου θα υλοποιούνται τα απαραίτητα μέτρα, δράσεις και έργα προκειμένου να επιτυγχάνονται αποτελεσματικά και αποδοτικά η διατήρηση και η προστασία των δασών καθώς και οι άλλοι διαχειριστικοί σκοποί.

Ενέργειες

Η υλοποίηση του πιο πάνω στόχου θα επιτευχθεί με το σωστό προγραμματισμό έτσι ώστε να ετοιμαστούν διαχειριστικά σχέδια και μελέτες για όλα τα κρατικά δάση.

Για τη σύνταξή τους θα αξιοποιούνται όλα τα δεδομένα και πληροφορίες, καθώς και άλλες πληροφορίες που πιθανό να συλλέγονται, όταν αυτές θεωρηθούν απαραίτητες. Κατά την ετοιμασία των διαχειριστικών σχεδίων δασικών περιοχών με ειδικά καθεστώτα, όπως περιοχές δικτύου «Natura 2000» ή Περιοχές Προστασίας της Φύσης ή Εθνικά Δασικά Πάρκα θα λαμβάνεται υπόψη το καθεστώς τους και τα διαχειριστικά μέτρα που θα προτείνονται θα εστιάζονται μεταξύ άλλων και στο ειδικό καθεστώς της περιοχής. Ο χρονικός ορίζοντας κάθε διαχειριστικού σχεδίου ή διαχειριστικής μελέτης θα είναι δέκα χρόνια. Θα γίνονται όμως έκτακτες αναθεωρήσεις όταν απρόβλεπτα γεγονότα (πυρκαγιές) αλλάζουν τα δεδομένα και τους σκοπούς της διαχείρισης μιας περιοχής.

Τα διαχειριστικά σχέδια θα ετοιμάζονται για περιοχή ή γειτνιάζουσες περιοχές με συνολική έκταση πέραν των 100 εκταρίων, ενώ για περιοχές μικρότερες των 100 εκταρίων θα ετοιμάζονται διαχειριστικές μελέτες. Θα δίνεται προτεραιότητα στις πιο σημαντικές και ευαίσθητες περιοχές όπως κάθε μορφής προστατευόμενες περιοχές.

13.3 Βελτίωση της συνεργασίας και επικοινωνίας με άλλες Υπηρεσίες και Φορείς

Υφιστάμενη Κατάσταση

Το Τμήμα Δασών για την αποτελεσματική προστασία των δασών και για την αιφορική διαχείριση και ανάπτυξή τους συνεργάζεται στενά με διάφορα Υπουργεία, Τμήματα, Υπηρεσίες που έχουν αρμοδιότητες που μπορούν να επηρεάσουν τα δάση.

Επίσης κατά τη λήψη αποφάσεων για σημαντικά θέματα σχετικά με τη διαχείριση των δασών, το Τμήμα Δασών διαβουλευεται και με άλλους φορείς κυρίως με τις Αγροτικές και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ενώ εκεί που απαιτείται ακολουθεί και τη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης.

Στόχος

Να συνεχίσει η προσπάθεια για περαιτέρω βελτίωση της συνεργασίας και επικοινωνίας του Τμήματος Δασών με άλλα Υπουργεία, κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες, Τοπικές Αρχές, μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και άλλους εμπλεκόμενους φορείς με σκοπό την καλύτερη και αποτελεσματικότερη επίτευξη των σκοπών και στόχων της δασικής πολιτικής.

Ενέργειες

Η ανταλλαγή απόψεων μέσω διαβουλεύσεων σε θέματα καθορισμού στρατηγικής, ετοιμασίας προγραμμάτων και σχεδίων θα αποτελεί το βασικό εργαλείο για βελτίωση της συνεργασίας και επικοινωνίας με τις άλλες Υπηρεσίες και Φορείς. Επιπρόσθετα θα λειτουργούν διατμηματικές επιτροπές θεσμοθετημένες ή μη οι οποίες θα επιλαμβάνονται διατομεακών θεμάτων και προβλημάτων ενώ εκεί όπου απαιτείται θα ακολουθείται η διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης. Θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή για να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη στη λήψη αποφάσεων τα συμπεράσματα και εισηγήσεις της οποιασδήποτε μορφής διαβούλευσης.

Επίσης θα αναλαμβάνεται πρωτοβουλία για άμεση αποσαφήνιση ή επίλυση ζητημάτων που αναφύονται σχετικά με θέματα αρμοδιοτήτων ή νομοθεσιών ή δραστηριοτήτων άλλων Υπηρεσιών που επηρεάζουν τα δάση.